BUNJEVAČKE

Informativno - političko glasilo

novine

Subotica, jul 2008. • Godina IV • Broj 37 Cina: 50 dinara

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku – „Bunjevačka rič"

Radio Novi Sad – 100 MHz
vrime emitovanja: petak 22.00 – 22.30 sati

Subotica
Prvi program Radio 103
vrime emitovanja: nedilja 17.30 – 18.30

Gledajte bunjevačku emisiju „SPEKTAR"
Televizija Novi Sad – II program
vrime emitovanja: svake subate od 15.30, a repriza je u petak od 12.10 sati

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan velikog prela*
23. februar, *Dan izbora prvog novog Nacionalnog savita*
15. avgust, *Dan Dužijance*
25. novembar, *Dan kad je 1918. godine u Novom Sadu održana Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostali Slovena*

Positite naše internet strane
www.bunjevci.org.yu

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTIČKOG GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

BUNJEVAČKE
Informativno - političko glasilo
Subotica, avgust 2005. • Godina I • Broj 2
novine
Cena: 50 dinara

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina IV Broj 37
Jul 2008. godine
Cina 50 dinara
Izlazi poslidnjeg petka u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC" i glavni i odgovorni urednik:
mr Suzana Kujundžić – Ostojić

Savit novina:
Mijo Mandić (mladi), Nevenka Bašić Palković, Mirjana Savanov

Tehnički urednik:
Ivan Stantić

Stalni saradnici:
Nevenka Bašić Palković, Ana Vojnić Kortmiš, Livia Tričko Stantić, Joso Poljaković, dr Andrija Peić Tukuljac, Desa Kujundžić, Marija Horvat, Tanja Bošnjak, Nikola Sedlak, Dragan Tovarišić

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@tippnet.co.yu
Tekući računi: 160-143270-73 i 335-16082-21

Štampa:
„Krimel" Budisava

Distribucija:
„Štampa sistem" - Beograd, „North press" - Subotica, „Celtis" - Sombor, „Futura plus" - Zemun

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine:
Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bns.scg@EUnet.yu, bns.scg@panonn.net
Regionalna kancelarija u Somboru:
Staparski put br. 10, 25000 Sombor
Telefon/fax: 025 449-175

Na naslovnoj strani:
Cincokrt
autor: Marija Horvat

CIP - Каталогизација у публикацији Библиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE *novine*: informativno - političko glasilo / glavni i odgovorni urednik Suzana Kujundžić - Ostojić. - 1998-2004; God. 1. br. 1 (2005). - Subotica: NIU Bunjevački informativni centar, 1998-2004; 2005. - Ilustr.; 30 cm
Mesečno

ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Strpljen spašen, kazo bi naš narod. Tako je strpljena Srbija konačno dobila Vladu. Mišanu, od ovi i oni. Brez želje da sad objašnjavam koji su od nji i zašto bolji, uostalom svako i nako ima već svoje mišljenje, koje bi ja s ovim tekstom teško priobratila. Ono što je najvažnije je da se konačno svi zajedno, tako pomišani, late posla kako bi nama građanima ove države bilo bolje – i to tušta bolje neg dosele. Ima oni koji kažu kako vaka Vlada dugo trajat ne mož, jel su zdravo podiljeni. Oma moram kasti da to i ne mora bit baš tako. Primer za to je i naš Nacionalni savit. Isto tako sastavljen od ovi i oni, a ima i još po koje fele, pa opet već petu godinu rabro gaze naprid u želji da ostvare što više za svoj narod. I, opet smo, ko što vidite, kod tog naroda, daklem samo ako imade svisti i ljubavi prema narodu ništa nije nemoguće. Ni jedna razlika ne smi stat na putu koji vodi ka boljitku onog čerez koga postojite.

Budi Bunjevac – čitaj Bunjevačke novine!

U OVOM BROJU BUNJEVAČKI NOVINA PROČITAJTE:

Strana 4:	**Jugoslaviju su stvarali i Bunjevci**
Strana 5:	**Positioci iz Strazbura**
Strana 8-9:	**Jubilej za ponos**
Strana 10:	**Dvojna prizimena**
Strana 12:	**Vrime dužijance**
Strana 13-14:	**Pogled kroz otvoren pendžer umitnikove duše**
Strana 19-20:	**Kopun – uštrojen pivac**
Strana 23:	**Kokošinjac vidljiv iz daleka**
Strana 24:	**Po prvi put prvi**

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Pritplata od jula do kraja godine je 180 dinara.
Platit možete na naš tekući račun:
335-16082-21 (Metals banka) sa naznakom za pritplatu.

Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Platit možete na naš devizni račun:
IBAN: RS35335007010004868865; SWIFT: MBSORS22
sa naznakom za pritplatu (Metals banka).

Posli uplate nazovite nas, kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

U BUNJEVAČKOJ MATICI ODRŽANA ISTORIJSKA TRIBINA O STVARANJU JUGOSLAVIJE

JUGOSLAVIJU SU STVARALI I BUNJEVCI

U organizaciji Bunjevačke matice u Subotici, 4. jula je održana tribina, na kojoj su divanili **prof. dr Darko Gavrilović**, direktor Centra za istoriju, demokratiju i pomirenje, prof**. dr Rade Končar**, profesor na Banjalučkom univerzitetu, u penziji, i **prof. dr Saša Marković**, istoričar, Izvršno veće Vojvodine. Bila je to, kako je kazo **Ivan Sedlak**, pridsidnik Bunevačke matice u uvodnoj riči, istorijska tribina koja je divanila o periodu stvaranja Jugoslavije u čemu su svoju ulogu imali i Bunjevci 1918. godine.

Iako je prof. dr Darko Gavrilović divanio o istorijskim podacima vezanim za Jugoslaviju u periodu izmed dva svitska rata, najviše pažnje positilaca tribine su privukli navodi o savrimenim pitanjima kojim se bavi Centar. To je svakako pomirenje naroda bivše Jugoslavije, čak i na području cilog Balkana. U tom cilju su napravljena četri projekta, di se tretira i pitanje bunjevačkog identiteta.Centar se nalazi u Novom Sadu jel Vojvodina je najuspišnije rišavala pitanja zajedničkog života velikog broja naroda koji žive u njoj.

Učesnici skupa

Dr Saša Marković je izvistio o naučnom skupu koji je 9. maja održan u Novom Sadu, pod nazivom „Mitovi i stereotipi nacionalizma i komunizma na prostoru bivše Jugoslavije", o čemu ste mogli čitat u majskom broju „Bunjevački novina".

Prof. dr Rade Končar je divanio o mitovima, stereotipima i pridrasudama. Izmed ostalog je kazo da se sada dosta često mož čut pitanje da li je stavaranje Jugoslavije civilizacijski uspih el istorijski promašaj, o čemu triba da sude istorijski podaci a ne subjektivna mišljenja.

B. E.

Važno je znati istoriju

Dr Saša Marković radio je doktorsku disertaciju na temu o ustavnom i nacionalnom pitanju u dilatnosti stranaka u Vojvodini od 1929. do 1941. godine.

– Između ostalog, ovde ćemo pokušati da damo odgovor na osnovu određenih izvora iz arhiva u Beogradu i Vojvodini o Bunjevačko-šokačkoj stranci i o političkoj artikulaciji Bunjevaca u tom periodu, ali i između dva svetska rata – kazuje dr Marković. – Namera je da se vidi na koji način je bunjevačka zajednica aktivno učestvovala u stvaranju političke slike Vojvodine u tom periodu. I bila izuzetno aktivna od 1918. sa Blaškom Rajićem, ali i kasnije u stvaranju Bunjevačko-šokačke stranke, zatim o učešću Bunjevaca u stvaranju Hrvatske seljačke stranke na prostoru današnje Vojvodine, o učešću Bunjevaca u stvaranju Jugoslovenske radikalne seljačke demokratije. To je stranka koju je osnovao kralj Aleksandar Karađorđević, isto na prostoru današnje Vojvodine, da bi nakon smrti kralja Bunjevci delimično učestvovali u Jugoslovenskoj radikalnoj zajednici, a onda većim delom prešli, oni koji su se politički angažovali, na stranu Hrvatske seljačke stranke, dok su oni iz Sombora bili bliži nekom neutralnom određenju i nekoj prećutnoj političkoj saglasnosti vladajućem strankom Jugoslovenskom radikalnom zajednicom.

– Kada se danas traži i preispituje identitet neke zajednice, nekog naroda, uvek se traži da se vidi šta je bilo u prošlosti. E, sada je pitanje kako se na tu prošlost gleda, a kako se koriste izvori, i kako se analiziraju izvori. Znači, ja sam u tom svom radu delimično rasvetlio i kazao kako je izgledalo to bunjevačko-šokačko pitanje, ili pitanje Bunjevačke stranke u tom međuratnom periodu, i kako su se oni identifikovali. Ništa manje opterećeno i manje neopterećeno od ostalih, ali uvek u potrazi za svojim nekim političkim identitetom da on opstane, bez obzira da li u okviru Hrvatske seljačke stranke, ili samostalno. To nude izvori, i to ja mogu da kažem na osnovu tih izvora.

Dakle, Bunjevačko-šokačka stranka je prva stranka nastala ubrzo posle ujedinjenja, koja je tražila i ekonomsku autonomiju Vojvodine. Dakle, u vreme kada je bila Novosadska rezolucija, i kada su prvaci vodećih opozicionih stranaka iz Srbije tražile autonomnost, Bunjevci su prvi tražili ekonomsku autonomiju kroz program svoje stranke. Vremenom se ta stranka rasula, da bi kada je kralj 1929. godine uspostavio diktaturu i osnovao svoju stranku, na poletu te svoje harizmatične ličnosti mnogi su se Bunjevci priklonili njemu. Nakon njegove smrti to je ponovo splasnulo i Bunjevci ponovo pokušavaju da se identifikuju i nađu u tom ograničenom području srpskog i hrvatskog naroda. U to vreme izlaze neke publikacije i etnička istraživanja koja, a jedan vodeći jugoslovenski etnolog piše o Bunjevcima obimno delo u kojem pokušava da da etnički koren bunjevačkog naroda, da njegov dolazak na ove prostore poveže pre svega sa srpskim narodom, ali i sa hrvatskim. Onda taj proces, nedovoljno rasvetljene uloge crkve, i jedne i druge, a pre svega katoličke, na kroatizaciju ili nekroatizaciju Bunjevaca, otvara novo pitanje. Tu sam jako ograničen nedostupnošću izvora.

Naučno valorizovanih istraživanja u potpunosti još uvek nema, odnosno istorijska nauka nije dala svoj sud. Ako ih ima, mora da se pronađu, naučno valorizuju. Jedniom delom su urađeni jer ja sam delom pogledao te arhive u Beogradu i Novom Sadu, što se tiče Beograda ti arhivi su intersantni i trebalo bi ih u potpunosti istražiti.

PRIPREMA ZA PROSLAVU 10 GODINA POSTOJANJA OKVIRNE KONVENCIJE

Stefani Maršal, Aleksandra Vujić i Nikola Babić

Pridstavnici iz Strazbura na salašu kod Perčićevi

POSITIOCI IZ STRAZBURA

Povodom proslave desetogodišnjice Okvirne konvencije za zaštitu nacionalni manjina, 9. oktobra, 2008. u Strazburu, biće organizovana izložba fotografija na temu „Učešće nacionalni manjina u kulturnom, društvenom, ekonomskom i javnom životu"

U cilju najboljeg prezentovanja nacionani zajednica na izložbi „**Učešće nacionalni manjina u kulturnom, društvenom, ekonomskom i javnom životu"**, Vojvođanski centar za ljudska prava organizovo je fotografisanje pripadnika 9 nacionalni manjina u Vojvodini (Mađara, Slovaka, Rumuna, Rusina, Roma, Hrvata, Bunjevaca, Makedonaca i Nemaca) u različitim društvenim okruženjima u kojima žive i rade (selo, grad, škule, radna mista, zdravstveni centri, mediji...), radi ilustrovanja učešća nacionalni manjina u kulturnom, društvenom, ekonomskom i javnom životu priko fotografija. Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine, obradovan mogućnošću prezentacije bunjevačkog korpusa, direktorici Vojvođanskog centra za ljudska prava, mr Aleksandri Vujić dostavio je pridlog pridstavljanja naše nacionalne zajednice, koji zaokružuje naš etnicitet i specifičnosti današnjeg življenja. Tako je Bunjevački nacionalni savit imo priliku 8. jula ove godine, sarađivat u ovom zanimljivom projektu, u kojem su pridstavnici nacionalni manjina ekskluzivno izabrani da budu pridstavljeni ciloj Evropi na izložbi fotografija u Strazburu. Nominovani fotoreporter iz Savita Evrope: Sandro Weltin i pridstavnica Sekretarijata za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalni manjina Stephanie Marsal, positili su Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine, di su ji dočekali pridsidnik g. Nikola Babić i šef kancelarije Nikola Vizin.

Obašli su NIU „Bunjevački informativni centar", Redakciju radio emisije „Bunjevačka rič", Bunjevačku maticu di ji je dočeko pridsidnik Ivan Sedlak, a na kraju su positili i jedan bunjevački salaš.

Rado dočekani, a kaki je i red lipo ugošćeni, na salašu Perčić Ivice i Marte sa sinom Igorom, snajom Angelom i unukom Markom, drugim sinom Damirom, snajom Beatris i unucima Dunjom i Damjanom, imali su priliku ositit toplinu jedne prave bunjevačke porodice na okupu. Tri generacije za astalom, na salašu koji je projektovo arhitekta Mijo Mandić trajno su zabilužena objektivom fotoaparata i valjda će se naći na izložbi u Strazburu. **N. Dž.**

U SUSRIT DUŽIONICI

Dužionica je završna žetvena svečanost bački Bunjevaca koja se održava od davnina. Pridstavlja molitvu i zafalu Bogu za uspišno obavljenu žetvu. To je običaj za koji ne možemo sa sigurnošću kazat kad je nasto. U početku, završetak teškog žetelačkog rada se slavio na svakom salašu. Bio je to porodični običaj. Prvi pisani dokumenti iz somborskog Istorijskog arhiva Dužionicu spominju još davne 1810. godine. U današnjem obliku, ko javna žetvena svečanost, Dužionica se počela obilužavat 1911. godine u Subotici, dok je u Somboru prvi put organizovana 1927. godine, u organizaciji „Bunjevačkog kola".

Članovi ovog društva neće ni ove godine propuštiti da svečano obiluže završetak žetve. Svečanost će se održati 02. i 03. avgusta, a program je slideći:

Subata 02.08.2008.god.

20:00 Tribina pod nazivom „Žetveni običaji kod Bunjevaca" i pridstavljanje Bandaša i Bandašice u restoranu „Fijaker stari"

21:00 Otvaranje izložbe slika, slamarskih radova i peciva u bašči restorana „Fijaker stari"

21:30 Koktel

Nedilja 03.08.2008.god.

08:30 Sakupljanje risara i svi učesnika Dužionice" u parku Heroja (isprid restorana „Fijaker stari")

09:15 Defile svi učesnika s fijakerima i pišice ulicama Sombora

10:00 Posvećenje kruva i krune od žita u crkvi „Svetog Trojstva"

11:00 Kolo na Trgu svetog Trojstva

11:30 Defile svi učesnika do zgrade Županije

12:00 Prijem kod gradonačelnika i predaja kruva

12:30 Veliko Bandašicino kolo

13:30 Svečani ručak za sve risare i zvanice u restoranu „Fijaker stari"

U.G. „Bunjevačko kolo" ovim putom poziva sve zainteresovane da im se pridruže na pomenutoj svečanosti, jel će se potrudit da manifestacija budne uspišna bar kogod i raniji godina. T. B.

BUNJEVAČKI KULTURNI CENTAR IZ SUBOTICE U BUGARSKOJ

UPOZNALI KULTURE

U Primorskom, malom mistu na obali Crnog mora, se po šesti put održavo Međunarodni folklorni festival mladi „Primorsko 2008”, pod pokroviteljstvom fondacije „EVROPA”, na kojem je ove godine učestvovalo priko 2000 učesnika, 36 ansambala iz 17 zemalja Evrope i zapadne Azije. Ovaj, sve posićeniji festival, karakterističan je po tom što više nije takmičarskog karaktera, već je njegova svrha međusobno upoznavanje svi učesnika kroz umitnost, kulturu, običaje, navike, izvorni folklor i novine koje stižu iz brojni zemalja, ko i stvaranje neformalni kontakata, nuz prijatan odmor na Crnom moru. Srdačno i rado dočekan, naš pridstavnik u Bugarskoj je peti put za redom bio BKC iz Subotice sa umitničkim rukovodiocom Vojnić Hajduk Miroslavom – Maračom. Učestvovali su još i Ženski omladinski hor iz Subotice pod rukovodstvom dirigenta Maćaša Murenjija, Pivačka grupa „Zvuci s kamena” iz Novog Sada i Kulturno umitničko društvo „Vojvoda Stepa” iz Beograda. Svi oni su za prikazani program nagrađeni zlatnim plaketama, medaljom i diplomama od organizatora festivala, pridsidnika festivala i eksperta za bugarski folklor, profesora Ivana Todorova i fondacije „Evropa”.

Vesela lica učesnica na festivalu u Bugarskoj

Posebna pažnja glavnog pokrovitelja ovog festivala firme „Medinex” i fondacije „Evropa” ko organizatora posvećena je redakciji radio emisije „Bunjevačka rič” koja je vridno propratila sva dešavanja, i specijalno samo je njima i zvaničnim TV ekipama bilo dozvoljeno slobodno snimanje programa sa bine. Sve festivalske aktivnosti propraćene su emitovanjom programa na bugarskim nacionalnim i regionalnim TV kanalima štampanim medijima, što znači, da je u bugarskom kulturnom životu, ovaj festival zdravo važan.

Sklopljena su i nova poznanstva rukovodilaca folklorni grupa razni zemalja, pa je tako spontano došlo i do upućivanja poziva BKC iz Subotice za učešće na 11. međunarodnom festivalu etnički grupa i nacionalni manjina Evrope koji će se održat avgusta miseca u poljskom, gradu Legnica, di će BKC iz Subotice pridstavljat bunjevačku nacionalnu zajednicu.

Plakat festivala

BKC ponosno nosio dvi zastave u Bugarskoj

N. Dž.

VEČERI UTORKOM U BUNJEVAČKOJ MATICI NUZ STVARALAŠTVO GABRIJELE DIKLIĆ

Gabrijela Diklić, s gostima večeri

VEČE LIPE RIČI

U okviru tradicionalni večeri utorkom, 1. jula u 19 sati u svečanoj sali Bunjevačke matice, priređeno je književno veče Gabrijele Diklić. Gosti večeri bili su: Katica Marganić – glumica amater, divojčica Nataša Njegomir – recitatorka, Mihajlo Jančikin, dramski umitnik i Tomislav Halasević – muzička pratnja na tamburici.

Gabrijela Diklić, pored toga što je pisnikinja, oprobala se i u pisanju proze, ko i u dramskom stvaralaštvu. Tim redoslidom nam se i pridstavila te večeri. S obzirom na to da Gabrijela, kako i sama kaže, jako voli recitovat, veče je započela kazivanjom svoji stihova, puna samopouzdanja i nadahnuća. Već posli prve pisme o bilom salašu, od koga je ostala samo gomila žute zemlje, svima je jasno da naša pisnikinja nosi velik teret na duši, naspram svog napuštenog salaša. Pošto se vrime ne mož vratit, a dug ne mož platit, Gabrijeli priostaje jedino da se pisanjom barem pokuša kako tako, odužit. Jednostavno, volila je bili salaš, svoje roditelje, običaje, njive i sve što je ko dite tamo imala i doživljavala. Teško je to razumit onom ko nije rođen na salašu, a ko jeste, tom je sve jasno.

Gabrijela nam objašnjava i zašto je napuštila voljeni salaš; bilo joj tisno i tila je u varoši proširit vidike. Sića se ona i „dočeka" u kerskoj škuli: „Evo stigle salašarke". Puno nji je vako prošlo u svojem životu, pa ji od ove pripovitke duša zaboli. Panti ona i ladnu sobicu, di je božićkovala, jel nije smila ni pitat šefa, da je pušti za Božić, kod roditelja na salaš; a kad bi stigla mater bi je pitala kako joj je, a ona bi samo ćutila. Nikad nije ni rič progovorila o svom bolu i tugi. Gotovo sve njezine pisme kazivaje o nostalgiji za izgubljenim.

Kroz monodramu, „Snaš Kata u svatovima", nameće se utisak da naša snaš Kata ne mož svatit savrimene tokove u društvu i porodici. Zapravo, ona je stalno digod na sridini; živi u današnjem vrimenu, a tila bi da sve bude ko kadgod, kad se živilo na salašu. Moralne vridnosti snaš Kate najlipše se vide kad komšinica dođe plećkat, a ona se izdigne iznad situacije i tako ričima ispraši komšinicu i pokaže nam svu svoju veličinu.

Maestralno je Katica Marganić izvela ovaj lik na sceni, kogod da je pisan baš za nju, jel da je opisan njezin život.

Još bi spominio malu recitatorku Natašu Njegomir, koja je maestralno odrecitovala Gabrijelinu pismu „Mašina". Publika je zdravo dobro primila i dijalog u stihovima koji su izveli autorka i Mihajlo Jančikin, poznat i Priznat glumac. Ne bi bilo u redu izostavit Tomicu Halasevića, koji je zvucima svoje tamburice ukrasio ovu priredbu. Bilo je to još jedno lipo veče u Bunjevačkoj matici, koje se ko i obično završilo nuz zakusku. **P. Kuntić**

PRVA KNJIGA U IZDANJU BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA

MARIJA, FALA TI

Samo onaj ko nije čuo za Mariju Horvat, taj nije bio prisutan u pripunom amfiteatru Otvorenog univerziteta u petak 11. jula, u 19 sati u Subotici, na promociji fotomonografije „Promaja kroz pendžere vrimena". Brojne goste pozdravila je i kroz program vodila Nevenka Bašić Palković, koja je istakla lipotu i važnost ove fotomonografije. Urednica knjige mr Suzana Kujundžić - Ostojić je kazala: **Ovo je prva knjiga u izdanju Novinsko izdavačke ustanove „Bunjevački informativni" centar. Njezino objavljivanje finansijski je pomogo pokrajinski sekretarijat za obrazovaje u kulturu AP Vojvodine. Još jednu knjigu ćemo izdat prid kraj ove godine i to će bit proza Gabrijele Diklić - „Snaš Kata na mrginju". Naš skromni doprinos bunjevačkoj pisanoj riči zavisiće od tog kako budemo dobijali sridstava s konkursa, al volje i želje imamo. Knjiga Marije Horvat naminjena je odraslima da ji kroz slike podsiti na ditinjstvno i život na salašu, a dicu poduči kako se kadgod živilo.** Recenzent knjige dipl. arh. Mijo Mandić, kratko je divanio o arhitekturi salaša i uporedio ga s živim organizmom, koji se minja i prati potribe oni koji žive u njima. Drugi recenzent knjige bio je Boroš Đerđ, grafičar.

Iako su te večeri u pripunoj sali amfitetra bili Marijini poznanici i prijatelji, koju rič o njezinoj biografiji je kazala Gabrijela Diklić.

Pošto je rano ostala brez oca, već sa 19 godina je bila prinuđena da se sama snalazi. Izdala je i dvi knjige poezije. Ovu knigu je pripremala nikoliko godina. Zadala je sebi zadatak da uslika sve stare salaše, u okolini Subotice.

Zaslužene čestitke

Umitnica u zanosu

Nije to bio lak poso, povirila nam se Marija, **bilo je tu zgoda i nezgoda. Jedared me je zvao čovik da dođem i pišem o njegovom salašu, al mi je stidljivim glasom kazo da on nema kola, već samo konja i špediter. I sad zamislite, gospoja sa šeširom deka konje, a svi gledaju u nju**. Cilo veče ona se spontano odnosila prema publiki, svi su bili ko jedan. Smijali se i plakali zajedno s autorkom i jednako uživali u pismama koje je Marija naručivala za svoju dušu kod „Sledbenika Tumbas Pere Haje", a pivala je i solistkinja Tamara Babić.

Sprovela nas je Marija u svojoj knjigi, kroz ambetuš, sobe i namištaj salaša, kujnu, čistu sobu. Pokazala alate ko što su parača, drljača, stara drvena kola sa drvenim točkovima i šinama na njima itd.

Prija početka pito sam je par riči i kazala mi je da je ovo sad stvarno kraj. U šali sam kazo: – **Kako kraj, udajete se el šta?**

– Ne udajem se, al osićam da je ovo vrhunac i da nemam više šta da pružim.

Šta ste tili kazat ovom fotomonografijom?

– Vratit točak vrimena unatrag, malo da ga zaustavim u leru, ko u nikom laganom ritmu da ga proljuljam i obilužim sa fotografijama na kojima su salaši i predmeti koji se sićamo, a mladi da vide šta su to Bunjevci koristili na salašima. Ovo je kruna mog rada, jel 40 godina moj hobi je fotografija, a 30 godina iz hobija i pišem za novine. Moj izbor u životu je fotografija i lipa pisana rič. U knjigi imam 270 fotografija iz okoline Subotice i nema mista koje nisam prošla.

P. K.

STO TRIDESET GODINA OD OSNIVANJA BUNJEVAČKE PUČKE KASINE *Piše: Nevenka Bašić Palković*

JUBILEJ ZA PONOS

O osnivanju Pučke kasine, problemima na koje je nailazila na svojem putu, te velikom doprinosu Age Mamužića u radu ove prve i najstarije bunjevačke kulturne institucije

Prva i najstarija bunjevačka kulturna institucija „Pučka kasina" zvanično je osnovana decembra 1878. u Subotici iako je osnivačka skupština održana u proliće iste godine, a Pravila brzo izrađena i poslata na odobrenje. Nevolja je bila u tom što su je bunjevački prvaci nazvali „Bunjevačka kasina" i očekivano odobrenje nije stiglo posli 40 dana, u julu 1878. kad je kasina počela sa radom. Mađarske vlasti su otvoreno tražile da se Pravila **Bunjevačke kasine** ne odobre, te je veliki župan Bačke, u ime vlade, zabranio rad Bunjevačke kasine (i tek kasnije tražio prominu njezinog naziva, kad je vidio da Bunjevci neće odustat).

Pokretači Bunjevačke kasine bili su Ago i Lazo Mamužić, Barnaba Vidaković Božan, Đeno Dulić, Veco Vidaković, Antun Budanović, Roko Vukmanov Šimokov, Bodo i Joso Kujundžić, Ivan Božić, pop Nikola Kujundžić i drugi. Njima se posli osnivačke skupštine pridružilo još oko dvi stotine istaknuti bunjevački ličnosti koje su se zalagale da Bunjevačka kasina bude društveno – kulturni centar svi ugarski Bunjevaca, pod „krunom sv. Stipana". Jula miseca 27. iste 1878. godine upućen je poziv svim Bunjevcima da pristupe svojoj kasini: „Amo, dakle, svi i sve što bunjevački osića, amo i staro i mlado!" Kako biskup Ivan Antunović, koji se svesrdno zalago za osnivanje Bunjevačke kasine, zbog bolesti nije mogo doći u Suboticu, pročitano je njegovo pismo u kojem, izmed ostalog stoji: **Od ove Kasine zavisi razvitak ne samo subotičkih već i svih ostalih ugarskih Bunjevaca… Ova Kasina triba postati ognjištem bunjevačke narodne prosvite. Ovamo triba svi Bunjevci da dolaze da potpaljivaju tinjajući oganj narodnog bivstvovanja, da ozeleni ono što je mrzlom nehaja opaljeno…**

Bunjevci se nisu mirili sa zabranom rada Bunjevačke kasine i dogovorili su se da njev odvitnik Ago Mamužić, ode u Budimpeštu i izvisti vladu da je sotim učinjena velika nepravda Bunjevcima. Ministar K. Tisa obećo je Agi Mamužiću da će odobrit pravila Kasine samo pod dva uslova: ako Bunjevci na slidećim izborima glasaju za liberale u Subotičkom Kotaru i ako se naziv kasine promini u Pučka kasina. Bunjevci su na sve to pristali i tek onda su pravila Pučke kasine odobrena, 15. decembra 1878. godine.

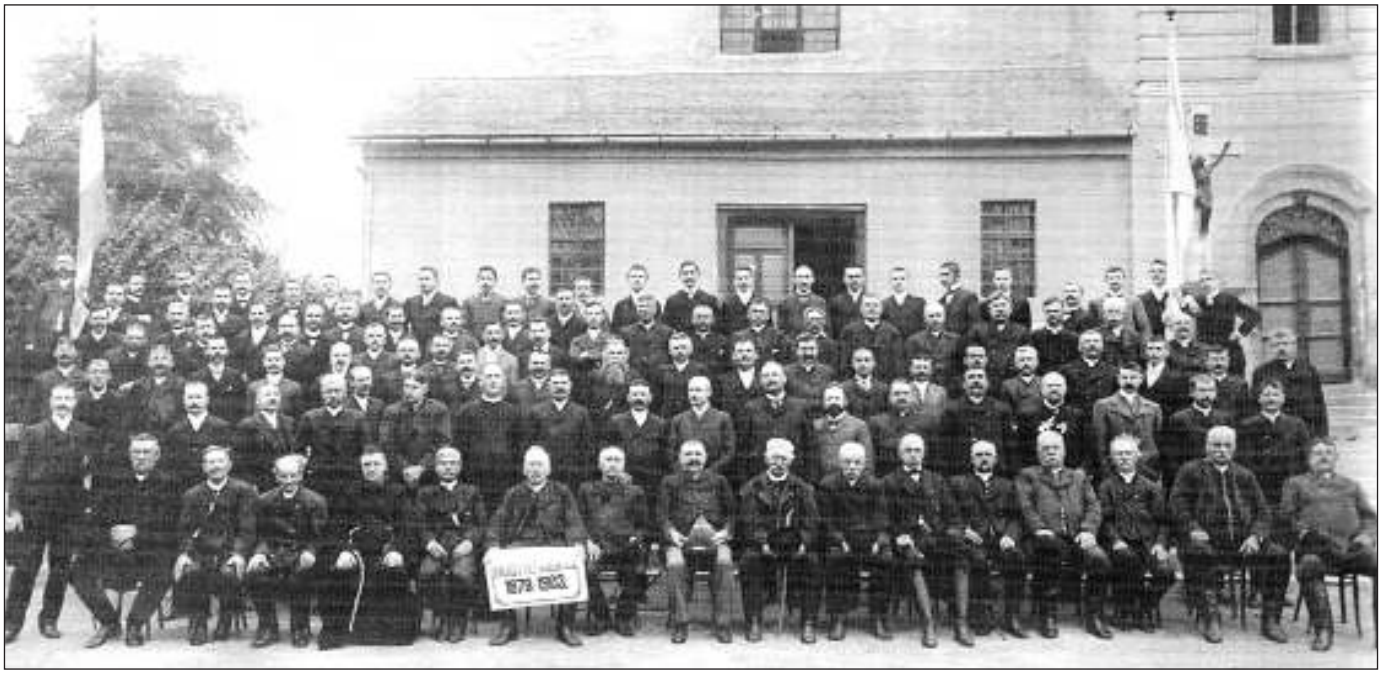
Ago Mamužić

Ago Mamužić se rodio 27. aprila 1844. u Subotici, a umro je 21. marta 1902. Osnovnu škulu i gimnaziju završio je u Subotici, a pravni fakultet u Budimpešti. Poteko je iz poznate zemljoposidničke porodice koja je skoro 30 godina vladala društveno – ekonomskim i političkim životom u Subotici.

Ago Mamužić je posto advokat 1872. i brzo je postavljen za glavnog odvitnika Gradskog poglavarstva. Svoju kancelariju je otvorio 1878. i baš u njoj su se okupljali pokretači akcije za osnivanje Bunjevačke kasine. Za kulturno-prosvitne i političke ciljove Ago se počo zanimat još ko gimnazijalac i student, jer je uočio nepravdu koja se nanosi „nemađarskim narodima" naročito posli ukidanja Vojvodine srpske. Mađarizacija Bunjevaca počela je već i prija tog, pa se dio akademski obrazovane bunjevačke omladine odreko svog maternjeg jezika i plemenskog imena. Ago, koji se družio najviše sa Bunjevcima, Srbima i drugim Slovenima, nastojao je da pomogne svojem narodu u održanju nacionalne svisti i jezika. Mađarske vlasti i režimski listovi brzo su ga prozvali „panslavom" – al on je stvarno bio velik svesloven, Jugosloven i rusofil, saradnik Ivana Antunovića, Boze Šarčevića i Kalora Milodanovića, osnivača prvi bunjevački listova: ***Bunjevački i šokački novina, Misečne kronike i Subatičkog glasnika.*** Ago Mamužić sarađiva u ovim listovima, piše i govori javno, na bunjevačkom i mađarskom jeziku da ga svi razumiju. Od 1881. godine on čak izdaje svoj lokalni list ***Bački kontrolor (Bácskai Ellenőr)*** na mađarskom jeziku. Učestvuje u organizovanju svi bunjevački akcija i udruženja, prija svega Pučke kasine, u kojoj je izabran za odvitnika. Njemu se pripisiva i izrada Ustava ***Pučke kasine***, koji je izdat 1882. godine u Subotici.

U svom opširnom članku: ***Život i rad Age Mamužića*** (u ***Glasniku Istoriskog društva u Novom Sadu,*** knj. XII, sv. 3-4), subotički novinar i pisac Joso Šokčić ističe da je Pučka kasina bila izvor nacionalne snage, utočište za sve progonjene i optuživane Bunjevce. Ona je uspila da za kratko vrime organizuje sve intelektualce koji su nacionalno bili svisni, a priko nji i seljaštvo. Ago Mamužić je jako bio aktivan u Kasini, pa je već na Marindan, 2. februara 1879. u njoj organizovano prvo Veliko prelo, na koje se skupilo priko hiljadu Bunjevaca, željni da se javno čuje bunjevačka rič i zaigra bunjevačko kolo. Iz protesta zbog nasilne mađarizacije Bunjevaca, na ovoj svečanosti nije se svirala mađarska, već austrijska himna, a u proslavi su učestvovali i subotički Srbi i gosti iz drugi podunavski mista.

Pučka kasina je angažovanjom Age Mamužića i njegovi saradnika svake godine priređivala igranke, prela i druge manifestacije i tako je oko sebe okupila kako starešine bunjevački porodica, tako i brojnu omladinu, što je bilo najvažnije za dalji razvoj nacionalne svisti kod Bunjevaca. Ago je zajedno sa Icom Malagurskim i drugim saradnicima propagiro narodnu muziku, pisme, narodne nošnje i sve što obilužava bunjevačku poebnost i pripadnost slovenstvu. **Glavna zamirka mađarski listova u odnosu na Lazu i Agu Mamužića bila je da oni oće od mađarske Subotice da stvore bunjevačku Suboticu i da uvedu bunjevački jezik u Gradsku kuću!** To je bilo tačno: Ago je koristio svaku priliku da u varoškoj kući i svudan na javnim mistima divani bunjevački. On se prvi priključio ideji da se od viši vlasti traži mogućnost upotribe bunjevačkog jezika u gradskoj vićnici i u ciloj administraciji, ko i u škulama. „Hoću da odvedem Bunjevce u srpsko pozorište i hoću da u predgrađi-

Proslava dvadeset i pet godina od osnivanja Pučke kasine

ma dica uče bunjevački, a ne mađarski", ističe on u listu Bački kontrolor (***Bácskai Ellenőr***) kad se tražilo da se pozorišna zgrada izda na upotribu jednom mađarskom pozorištu**.**

Ago Mamužić je sa Matom Antunovićom, B. Šarčevićem, B. Vujićem i svojim nećakom Lazom Mamužićem, 1878. osnovo levičarsku stranku „Mamužić-Antunović", koja je u stvari bila bunjevačka stranka. Osnovali su je s ciljom da se sruši vladajuća Mukićeva stranka naklonjena pomađarivanju Bunjevaca. Mamužićova stranka je 1880. izašla na parlamentarne izbore i pobidila sa svojim kandidatom Bunjevcom, uz parolu: Bunjevci na okup! Na taj način je Lazo Mamužić izabran za narodnog poslanika 1881, a posli tri godine i za gradskog načelnika, pa je sotim mađaronski Mukićov režim oboren.

U to vrime bunjevački pokret ulazi u novo priporodno razdoblje, sa nova dva rodoljuba: Mijom Mandićom (i njegovim listom ***Neven***) i Pajom Kujundžićom, koji osniva bunjevačko-šokački kalendar **Subotička Danica.** Ova dva glasila su naredni trideset godina vodila upornu i ogorčenu borbu za priporod i prava Bunjevaca.

Evo kako učitelj Mijo Mandić, jedan od saradnika Age Mamužića i jedan od dugogodišnji članova Kasine, u svojoj knjigi ***Pedesetogodišnjica subotičke pučke kasine,*** 1928. godine vidi ulogu Pučke kasine: „Kasina je bila izvor i temelj svega što je moglo dobro i korisno bit za narod, gnijezdo, utočište i ugodno zabavište bunjevštine, ishodište svakog kulturnog i društvenog rada. Zemljodjelske radnje, općinski i saborski izbori, varoški poslovi, društvena i školska pitanja, sve se to u Kasini raspravljalo i udešavalo. Bunjevačka školska zadruga, Zemaljska štedionica, Kolo mladeži, uređivanje i izdavanje ***Nevena i Subotički kalendar***, sve su to kasinski poslovi."

Pučka kasina održala se cilo vrime izmed dva svitska rata, da bi ubrzo posli II svitskog rata bila ukinuta.

SREBRNI VINAC ZA RAVANGRAD

Nagrađeni učesnici

Spletom bunjevački igara iz okoline Sombora pod nazivom „Traži Klara svoga para" GKUD „Ravangrad" je nastupio na XI Međunarodnom festivalu folklora „Vršački venac", koji je održan od 11. do 13. jula u Vršcu. Uprkos velikoj konkurenciji koju su činila 24 kulturno-umitnička društva iz svi krajova svita (Venecule, Obale Slonovače, Rumunije, Rusije, Bugarske, Grčke, Makedonije, Kanade, Republike Srpske, Mađarske, Kolumbije), ovo somborsko društvo je uspilo da svojim nastupom oduševi međunarodni žiri, te osvoji laskavu nagradu-srebrni „Vršački venac".

Na pozornici u Vršcu su se šarenile bunjevačke nošnje, a dvadesetpetominutna koreografija Magdalene Popović, inspirisana somborskim Bunjevcima, pored međunarodnog žirija, zadivila je i stručni žiri koji je Somborce nagradio za najbolje stilski izvedene igre, ko i za najbolje rekonstruisanu narodnu nošnju. Publika je imala priliku da, tokom nastupa ovog društva, uživa i u ravangradskoj interpretaciji igara iz Srema. Veliku zaslugu za uspišan nastup Somboraca, osim izvođača, imadu i saradnici Ljiljana Šelember i Dragan Kunić, ko i rukovodilac orkestra Milan Grković.

Spoj znanja, umića i viština članova svi sekcija GKUD „Ravangrad" i lipote bunjevačke nošnje, igre i pisme još jedared se pokazo uspišnim. **T. B.**

BUNJEVCI SU PO MNOGO ČIME SPECIFIČNI, PA I PO OVOM:

DVOJNA PRIZIMENA

Cigurno ste primetili da Bunjevci imadu dva prizimena. Ako ste se zapitali odkaleg to i kako, ovaj tekst će vam dat odgovore na ta pitanja

Kod ovdašnji bački Bunjevaca i u tzv. „Bajskom trokutu" u Mađarskoj, postoje mnoge familije s dvojnim prizimenima koja su nastala više vikova unatrag, danas sve više nestaju, čak i na zahtiv matičara opštinski i gradski administracija, što se naročito odnosilo na dvojna imena Ana-Marija, Marija-Magdalena.

Kod Bunjevaca je opšte pravilo da je svaka familija imala i svoje dodatne nadimke koji su ji razlikovali od pripadnika istog plemena, odnosno iste familije što je naročito karakteristično za naselje Tavankut, svojevrsni „rezervat" Bunjevaca, u kojem svaka familija bukvalno ima svoj „dodatni" nadimak po kojem je pripoznatljiva.

O dvojnim prizimenima bačkih Bunjevaca, svojevrimeno su pisali razni istoričari, etnolozi, književnici i naučnici, profesori, lingvisti, i drugi kojima je to pridstavljalo izazov za istraživanje na tu temu, kako su ista nastala, i kako su se postepeno gasila, i nestajala. Bez ikakve naučne pretenzije, ovim kraćim osvrtom, želim podsitit štioce „Bunjevačkih novina" na nike aspekte vezane za nastanak i uzroke stvaranja dvojni prizimena kod Bunjevaca.

Osnovna pritpostavka polazi od istorijske činjenice da su Bunjevci kadgod živili u porodičnim zadrugama, s četri do pet generacija na jednom salašu, i da su se raznim familijarnim ženidbenim vezama, nažalost ponikad i protiv prirodni i nezakoniti, krvno spajali u trećem naslidnom redu, samo iz materijalnog interesa, kako bi se sačuvalo veliko poljoprivredno zemljište (imanje) te kako se posidi ne bi usitnjavali, naslеđom i raspadanjom imovinski zajednica za života na više svoji potomaka, i sotim slabila ekonomska moć bunjevački veleposidnika, tj. gazda.

Raslojavanjem bunjevački familija moralo je automatski dovesti da su dodavani „dvojni" sastavni dilovi prizimena, kako bi se isti mogli razlikovat od drugi familija, dodavanjom drugog dila prizimena. Tako su nastala dvojna prizimena kod Bunjevaca, koja su obrađena detaljno i u „Imenoslovu bačkih Bunjevaca" autora Marka Peića i Grge Bačlije, autora ovog priloga.

Izdanje: Matica srpska, Odeljenje za književnost i jezik, i NIP „Subotičke novine", 1994. godine, i u kojoj su obrađena i zabilužena slideća bunjevačka dvojna prizimena:

- Kovač, Kovačev,
- Kovač, Striko,
- Poljak, Džinić,
- Poljak, Kovačev,
- Vojnić, Purčar,
- Vojnić, Kortmiš,
- Vojnić, Božić,
- Vojnić, Jadrić,
- Vojnić, Hajduk,
- Vojnić, Kortnić,
- Vojnić, Mijatov,
- Vojnić, Rogić,
- Vojnić, Tumbas,
- Vojnić, Tunić,
- Vojnić, Zelić.

Bunjevačka dvojna prizimena, pridstavljaju specifičnost ovdašnji Bunjevaca, koja nije svojstvena drugim slovenskim narodima na ovim balkanskim prostorima, što još jedared dokaziva osobenost bunjevačkog roda, koje ima svoju specifičnu, kulturnu, narodne običaje, govor, nošnju i dr, i što ga razlikuje od svi drugi Slovena, od koji zajednički vuče korene.

Prizime Vojnić je najviše zastupljeno kod dvojni prizimena bački Bunjevaca.

Zatim slidi sličan serijal dvojni prizimena, i to:

- Vujković, Lamić,
- Vujković, Bukvin,
- Vujković, Cvijin,
- Vujković, Durmiš,
- Vujković, Milodanović,
- Vujković, Martinović,
- Vukmanov, Šimokov,
- Bačić, Palković,
- Bašić, Palković,
- Balažević, Marinkić, (izumrlo)
- Balažić, Budimčević, (izumrlo)
- Horvat, Aljmaški,
- Ivković, Ivandekić,
- Ifković, Ivandekić,
- Sarić, Lukendić,
- Šimokovi, Vukmanov,
- Rudić, Vranić,
- Rudić, Katić,
- Rudić, Martinović, (izumrlo)
- Miljački, Matak,
- Miljački, Matakov,
- Peić, Tukuljac,
- Peić, Ostrogonac,
- Balažić, Budimčević.

Bunjevačka prizimena su mahom nastala prvobitno na osnovu lični osobina, navika, fizičkog izgleda, karaktera, etike i drugi osobinama Bunjevaca, zatim po regiji, Bačka (mistima naselja i gradova), Subotički, Somborac, Zomborčević, (Sombor) Apatinac, po imenu grada Apatina, Palić, po imenu mista Palić, Bajmočki, po imenu mista Bajmok. Uzgred, prizime imena Bunjevac ni do današnjeg dana nije naučno utvrđeno, a još manje dokazano, nit je konačno utvrđeno.

Prizimena se obrađivaje u nauki po imenu onomastika, odnosno antroponimija, te svaki narod ima svoje nacionalno poriklo, istoriju, tradiciju, običaje, kulturu, folklor, etnografiju, pa po tom osnovu ima i svoja pojedinačna ili pak dvojna prizimena.

Prizimena, u čega uključujem i njeva dvojna, čine nacionalno biće Bunjevaca, bez obzira da li žive u Bačkoj, Hercegovini, Liki, Slavoniji, ili pak u „Bajskom trokutu" u Mađarskoj, i to je njevo zajedničko obilužje, kojim se razlikuju od drugi slovenski naroda, i po čemu su pripoznatljivi i ista pripadaju slovenskom onomastičkom stablu južni Slovena.

Inače, sama rič prizime, sastoji se od dva izraza, priloga-prez, koji znači preko, i reči imenice, tj. ime, te prizime označava drugo ime, ime priko imena, (prez, plus ime, jednako prezime).

Glavne osobine prizimena su njeva neprominjivost, odnosno stalnost, i ona se razlikuju od lični imena upravo po tome što su stalna. Kod Bački Bunjevaca najveći broj dvojni prizimena nasto je upravo po njevim nadimcima (Purčar, Lamić, Tunić, Lukendić, Vranić i dr).

Ponikad je bilo vrlo teško utvrdit koje je dvojno prizime prije nastalo, i ono se minjalo kod niki familija u datim okolnostima kad je moglo doć do zabune, i razlikovanju pojedini familija istog prizimena, i njevu diferencijaciju od ostali familija istog prizimena.

Sve u svemu, dvojna prizimena se u današnjem obliku neće ugasit sem za slučaj nikog rigidnog zakona o ličnim imenima i prizimenima koji bi uslovio njegovo ukidanje i svođenje na jedno prizime koje je uobičajeno u cilom svitu, sem kod niki naroda Latinske Amerike, di imamo slučajove da niki nose pet do deset dvojni odnosno višeslojni prizimena, al to je već druga pripovitka koja nema direktne veze sa slovenskim narodima na Balkanu i njegovom onomastičkom tradicijom. **G. B.**

IZ ŽIVOTA BUNJEVACA

TEJA EL ČAJOVI – LIK

Kadgod se u ovi krajovima crna kafa nije pila, već su se kojekake teje pile, i vruće i ladne. Sad se mogu kupit u dućanima svake fele čajova i to spakovane u filter kesicama, a kadgod nije bilo tako

Još u davna vrimena naši su prici skupljali likovite trave i kuvali teju i tako se ličili od kojekaki bolesti, što je kasnije i medicina privatila, i za pravljene likova asnirala likovite trave. Sad, u litno vrime, one se skupljaje, suše i ostavljaje za zimu. Kadgod se u ovi krajovima crna kafa nije pila, već su se kojekake teje pile, i vruće i ladne. Sad se mogu kupit u dućanima svake fele čajova i to spakovane u filter kesicama, a kadgod nije bilo tako.

Teja od višnje

Kad su se višnje brale za dunc jel pekmez, drškovi se dobro operu i ostave da se suše na čistoj salveti, digod na promaji. Kad se dobro osuše, metnu se u kake kese od ritkog postava i ostave da se ima kad ustriba. Teja od višnje je bila dobra za ličenje mokraćni putova, a reguliše i organe za varenje.

Teja od titrice

Cvat od titrice se brao na salašima di nema tušta prašine. Dobro se osuši na promaji i spakuje u kese dok ne zatriba. Teja od titrice je dobra od nazeba a i grčova u trabuvu, nezaslađena se asnirala za ispiranje grla i desni i ko obloga na upaljena mista. Ipak, najukusnija je bila s malo meda.

Teja od lipe

Kad lipa počme cvatat bere se i suši na promaji. Ova teja je zdravo prijatnog mirisa, pa su je pili i zdrava čeljad, kogod i dica. Teja od lipe dobra je protiv prilade.

Teja od nane

Za teju od nane – beru se listići i cvat, pa osuši ko i sve drugo što smo prije nabrojali. Teja od nane je dobra kod poremećaja varenja i nadimanja u trbuvu.

Teja od zove

I kadgod, kogod i danas, bravo se cvat od zove, a posli sušio. Teja od zove je bila dobra za znojenje, a i od nazeba.

Teja od koprne

Nabralo bi se listića od mlade koprne, oni se operu i osuše, pa se ostave za zimu. Mada, mogla se kuvat i mlada koprna. Ovu teju su pili samo odrasli. Dobra je protiv

Napitak za lik i zdravlje

zakrečavanja vena u glavi i čuva dobro pamćenje.

Teja od nevena

Od nevena se skupljo cvat, onda se osuši, pa se kuva. Teja od nevena dobro čisti želudac. Pije se zaslađena a od nezaslađene se mećala obloga na proširene vene.

Teja od tunja

Bralo se i sušilo lišće od tunja. Teja od ovog voća asnirala se za bolesti criva.

Teja od ječma

Teja od ječma se pripravljala tako što se ispže dvi kašike ječma, pa kad pocrne, kuva se. Teja se malo zasladi i pije da smiriva kašalj.

Ima tu još kojikaki likoviti trava koje se skupljaje: bili sliz, maslačak, hajdučka trava, bosiljak i drugo.

Teja – čaj se kuvalo sve slično. Na jednu litru vode, jedna kašika čaja se metne. Kad voda provre, poklopi i ostavi 10 minuta da stoji, pa se procidi, zasladi i pije. Jednu kašiku šećera ispržit. Kad dobije zlatnu boju nalit po litre vode koja vreje. Još malo zasladit i promišat. Ovaj napitak je dobar vruć i ladan.

Šta je sve kadgod bio lik

Kod proliva odrasli su uzimali jednu kašiku suvog rogača. Kod zatvora crni suvi šljiva, što je bilo u svakoj kući. Maloj dici kod grčova u stomaku se kuvala teja od kmina, a kod proliva vodica u kojoj se kuvo neosoljen pirinč. Kod kupanja male dice, do šest nedilja se u vodu mećalo koji struk čubora, da izvuče vlasce. To je onaj svrabež što sad kažu gljivično oboljenje, a virovali su da se javljo kod oni kome nisu vadili vlasce. Starija čeljad koji su imali velik krvni pritisak, uzimali su na gladan trbu čašicu domaće rakije, a koji su imali mali pritisak pili su jednu čašu od deci crvenog vina na štesrce. Kod suviše jaki porođajni bolova, porodilji su davali malo alkoholnog pića da smanji bolove. Od rakije i sirćeta su mećali obloge oko vrata, ruke, noge el već koga je šta bolilo.

I žuta zemlja je bila likovita. Nije bila zagađena jel se mož nać tek na većoj dubini, čerez tog u njoj nema živi bića, klica, ni bacila. Ako ženi posli porođaja nadođe mliko i grudi se upale, a to je zdravo bolno, onda su u čistu bilu krpu metnili žute vlažne zemlje i to metnili na grudi, što je izvlačilo vatru pa su bolovi popuštali. I na druge kojikake rane i posikotine se mećalo žute zemlje, a kazalo se: **Sve će to izvuć žuta zemlja.** I danas ima izreka: **Kad kome nema lika**, kažu, **izvuće to žuta zemlja.** Pri tom misle kad umre. Al to borame nije ni približno tačno, jel mrtvog ništa više ne boli, pa ga nema šta ni ličit. Žutom zemljom su se ličili živi koji su bili u nevolji. Kadgod je od eptike umiralo dosta svita, dok nije pronađen lik, pa su eptikavi pili vodu s kreča. Zagasi se malo kreča u kaki sud, pa kad se stegne kreč, gori ostane čista voda, koju su pili eptikavi, pa ako bolest nije zdravo uznapridovala, ozdravljali su od te vode.

Bilo je ljudi koji su znali namistit iščašene zglavke, a bile su i trvalje koje su znale istrljat bolna mista i namistit trbu ako je bio spušten el dignut. Na proširene vene su mećali pijavice da izvlači krv. To su radili koji su bili u to uvižbani. Pijavicu metnu u trsku, pa je metnu na proširene vene, a znali su koliko krvi triba da posisa pijavica. Ako se izbaci ječmen na očnom kapku, onda se to probode vrvom ječma i ispere titricom. Ako koga zaboli uvo onda su u uvo nakapali čuvarkuće. Ako se upale očni kapki onda se mećalo krug očišćenog prisnog krumpira da izvlači upalu. Ako zaboli zub, onda su u probušen zub mećali malo salicije, od čega bol odumine.

Tako su se naši prici u kadgodašnje vrime ličili, kad su živili na salašima, a doktora je bilo samo u veći gradovima, pa se za makar šta nije ni moglo ić doktoru.

A. V. K.

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Piše: Ana Vojnić Kortmiš

VRIME DUŽIJANCE

Posli teškog i napornog risa, dolazila je Dužijanca, kako bi čeljad što lipše i veselije zafalili Bogu za dobar rod žita, i srićno završen ris

Dužijanca se pravila kod veći gazda, jel su tu radila siromašna čeljad koji nisu imali svoje zemlje. Oni sridnji su u risu pravili mobu, tako što se nji više udruže pa svima redom urade ris. Onda su tako zajednički i Dužijancu napravili i proslavili. Svaki je dono štogod od rane, pa se na jednom salašu kuvalo i peklo. Sva čeljad iz ti kuća s dicom lipo obučeni su dolazili proslavit Dužijancu.

Sastavili bi digod u ladu, više astala da svi mogu užinat zajedno, kako kod gazda, tako i kod ovi udruženi. Užina je bila slična svudan, svake godine. Kokošija svilena čorba s sitni krpicama, meso iz čorbe i sos od višanja, pa onda paprikaš od pileža i svinjski, a posli pečenica pileća i praseća, pa salata od krastavaca jel kupusa. A na kraju, ukiselo pogača s makom i sa sirom.

Uvik je moralo bit dosta ila pripravljeno, jel bi domaćin kazo: **Ako nije pri-**

Posli ručka u ris

Risarski par

teklo, onda nije doteklo. Pila se voda i vino. Ni se žurilo s ilom. Tako u šali i divanu o kojikaki događajima prolazilo je vrime. Stariji su se sićali godina kad nije dosta rodilo žita, pa su borme i gladovali. Malo kasnije su dolazili jedan el dva svirca, pa su tako igrali i pivali do kasno u noć.

Ovako se na bunjevački salašima slavila Dužijanca i prinosila se s kolina na kolino, još zdravo prija nek što su počele crkvene Dužijance. Kad je počo Drugi svitski rat, koji je dono velike promine u društvu, onda su se ove Dužijance, nažalost, počele gubit i nestajat. Ovaj lipi običaj zafale Bogu za kruv je bio od velike kulturne vridnosti, što je ocinio i svećenik Blaško Rajić.

Da bi se sačuvalo od zaborava i još više ulipčalo, Dužijanca je uvedena u crkvene svečanosti. Okolna mista slavili su Dužijancu u svoji crkvama: Žednik, Đurđin, Tavankut, Bajmak i Mala Bosna, a završetak je bio u Subotici 15. avgusta. Dužijance su bile slične ovi sadašanjima. Bandašica u bilom ruvu, bandaš u odilu, a risari i risaruše u narodnoj nošnji.

Za dobar poso triba i „goriva”

Novo žito za kruv

U kanicama je bila ladna voda

SAVA STOJKOV, NAJVEĆI I NAJPRODUKTIVNIJI PANONSKI SLIKAR DANAŠNJICE

Sava Stojkov stvara još jedno bezvremensko platno

POGLED KROZ OTVOREN PENDŽER UMITNIKOVE DUŠE

Dok mirno leži uljuljkan med plodnim oranicama bačke ravnice, Sombor vikovima pridstavlja stecište kulture i umitnosti. Mir, zelenilo, stara arhitektura i sve ono s čime se odlikuje ovaj grad neiscrpni su izvor inspiracije za mnoge umitnike. Svi su oni dok su stvarali svoja dila postigli niki renome, al samo ritki su uspili svojim talentom zadivit cio svit. Kadgod je to bio Milan Konjović, a danas je to Sava Stojkov

Sava Stojkov, slikar. Dosta za vizit – kartu čovika koji je svoj život posvetio umitnosti i slikarstvu. Zadovoljavajući svoj iskonski unutrašnji poriv za stvaranjom, ovaj panonski majstor palete je postigo savršenstvo u svojem likovnom izrazu, a slikanje pritvorio u životnu opsesiju. Sava Stojkov, filantrop i vizionar, slikar je neobičnog dara, velikog srca i ljudske topline.

Dok sidimo i divanimo u njegovom toplom porodičnom domu, okruženi reprezentativnim primercima slikarske umitnosti, dostojanstveno al s iskrenom skromnosti pripovida o svojem ditinjstvu i likovnim počecima:

Rođen sam 1925. godine u Somboru, kao dete siromašnih paora. Odrastajući u trošnoj kućici na periferiji grada, bojažljivo sam sanjao o nekim boljim vremenima, jer kao paorsko dete nisam smeo, ni umeo sanjati uzvišene snove. Oduvek sam osećao veliku ljubav prema crtanju. Podržavajući me u njoj, deda Sima mi je poklonio jedan patrljak olovke. Imao sam tada šest godina i mojoj sreći nije bilo kraja. Podsticao me je deda na crtanje, jer je i sam bio umetnički nastrojen i svestrano nadaren: pravio je i rezbario muzičke instrumente, svirao i slikao. Često mi je, nepomično sedeći, satima pozirao.

Već tokom prvi njegovi škulski dana, primetili su učitelji da u tom malom deranu ćući velik talenat za slikanje. I danas se rado sića čika Sava jedne anegdote iz škulske klupe: **„Kada sam išao u III razred osnovne škole, jedan učitelj me je izveo pred tablu i, obraćajući se ostalim učenicima, rekao: „Sada će nam Sava nacrtati jednu gusku i jednu patku, pa da vidite kakva je to razlika." Kako sam samo u tom momentu bio ponosan! Tek mnogo godina kasnije sam saznao da on u stvari nije znao da crta."**

Iz dana u dan Savina potriba za stvaranjom je bila sve veća, a ljubav prema likovnoj umitnosti sve jača. Međutim, stvaralački put ovog samoukog umitnika nije bio ravan. Nailazio je na njemu na mnoge priprike, al mu je najteže palo nerazumivanje roditelja za njegovu najveću strast – slikarstvo.

U svojoj zabrinutosti za moju budućnost, otac mi je često znao reći: „Nemoj, Savo moj, toliko da škrabaš, od tog nema leba. Bolje idi čuvaj svinje. I što sam bio stariji, otpor porodice prema slikarstvu je bio sve veći. Ipak, ljubav prema umetnosti je bila jača od svega, pa je na kraju i pobedila, pripovida ovaj stvaralački genije i ponosno dodaje, **Evo, i sada ona još uvek traje, iako sam u 84-oj godini života. Jača je nego ikad.**

Sava Stojkov, vični sanjar i romantičar, uvati i materijalizuje na platnima sve one idilične i skrivene pejzaže, koje mi obični posmatrači, usrid brzog savrimenog života, nikako uvik prinevidimo. U svaki potez četkice, neprimetno i za naše oko neuvatljivo, prosto unosi dio sebe. Lirsko – nostalgičnim tonom opiso je svu lipotu i harmoniju prirode i salašarskog života, kako bi je sačuvo za sebe i druge.

Kao dete često sam boravio kod babe i dede na salašu. To su bili najlepši fragmenti moga detinjstva. Provodeći bezbrižne dane u igri, crtanju i čuvanju gusaka i svinja, uživao sam celim svojim bićem u lepoti salaša i prostranstvu prirode, pripovida Sava s nostalgijom i dodaje: **Nažalost, salaši se sve manje viđaju uživo, pa na neki način kroz svoj rad pokušavam da ih sačuvam od zaborava. Ovo je moj način da im se odužim za sve lepe uspomene.** I zaista, kad pogledamo bilo koju Savinu sliku, vidićemo njega samog, jel svaka njegova slika otvoren je prozor umitnikove duše.

Dok slika usamljene salaše s čapljastim đermama i savršenu harmoniju prirode, tehnikom srodnoj naivi, nepristano pronalazi inspiraciju za svoja dila u lipotama bačke ravnice, zavolio je Savu i njegovu Bačku cio svit. Ipak, duboku naklonost kritike je steko ko portretista. Portreti obični paora i mnogi znameniti ljudi rađeni na caklu, po ugledu na kadgod čuvenu hlebinsku škulu naive, izuzetno su cinjeni, jel ovu veoma tešku tehniku rada ritko koji umitnik niguje.

Somborski slikar mekanog srceta, oš-

trog oka i lake ruke portretiso je do sad 24 pridsidnika strani država (dva pridsidnika Japana, Čerčila, Širaka, Miterana, dva pridsidnika Republike Slovačke i td.). Pridsidnik Japana Nakasuni je bio toliko oduševljen svojim portretom, da je Savi za uzvrat ponudio šta god poželi. A Sava, skroman ko i uvik, je kazo: **Ne želim ništa za sebe, ali bih voleo nešto za moju domovinu, a to je, ako je ikako moguće, da se uvede direktna avionska linija Beograd-Tokio.** I linija je uvedena. Zafaljujuć majstorskom umiću i ogromnom patriotizmu ovog velikana, JAT-ovi avioni su godinama saobraćali na relaciji Beograd – Tokio.

Slikao je ovaj panonski virtuoz i poznate glumce, književnike, crkvene ličnosti, šeike.... Kroz Savin atelje prošli su mnogi velikani današnjice, al u umitnikovom sićanju, posebno misto zauzima portretisanje književnika Slobodana Selenića, jel je bilo u krajnje neobičnim okolnostima. Sliko ga je prid kamerama TV Novi Sad koje su nemilosrdno bilužile svaki Savin pokret. Reflektori su cilo vrime bili upereni u njeg i doprinosili još težim uslovima rada. Portret je moro bit završen za vrlo kratko vrime i isto veče javno izložen u somborskom Narodnom pozorištu. Pogreške nisu bile dopuštene. Dok ga je portretiso, Slobodan Selenić je napisao: **Sava Stojkov, pitom kao i njegov Sombor. Dok slika mene, slika sebe. Sa zidova sobe u kući Stojkova koja je građena za neka druga razdoblja mira, gledaju nas Savine slike – njegov pogled u kome se ogleda jedno vreme koga više nema. Nema u tom svetu žurbe. Nema zatamljenih delova. Svet je vedar, bezazlen, čestit, zadovoljno nasmešen kao i slikar. Sava Stojkov, čovek koji, rekao bih, nema nijedan neraščišćeni račun sa sobom i svetom. Sava ga razume ne postavljajući pitanja. Pitanja postavljaju oni koji ne znaju odgovore. Sava Stojkov, ličnost iz bajke, slika bajkoviti svet severne Bačke. Sava je čarobnjak iz Sombora, udahnjuje sopstveni, nepokolebljivi spokoj.** Positioci su to veče u Narodnom pozorištu u Somboru imali priliku vidit portret Slobodana Selenića. Dok su mu se divili, nisu ni slutili okolnosti u kojima je nasto. Stojkova sada očekiva još jedan veliki izazov. Naime, ovi dana triba da portretiše kraljicu Elizabetu II.

Ono po čemu se ovaj velikan još izdvaja jeste i količina nastali slika, koja je fascinantna. **Predložen sam za Ginisovu knjigu rekorda, jer mnogi smatraju da sam uradio najveći broj slika od svih slikara. Naslikao sam do sada preko 20.000 uljanih slika. U taj broj nisu uračunati crteži, akvareli, pasteli…** kaže o svom ogromnom umitničkom opusu Sava.

Iako je u poznim godinama života, očita je njegova velika potriba za stvaranjom, a samo istinski velikani nikad ne posustaju u svom stvaralačkom radu.

Kao mlad sam radio u bioskopskom preduzeću. Sombor je tada imao tri bioskopa i ja sam za sve njih crtao reklamne panoe koji su bili ogromnog formata. Morao sam naslikati svakog dana po jedan. Na taj način sam stekao navike i ušao u brzi tempo rada, koji se kasnije u vojsci nastavio i do danas održao. Bez obzira na moju životnu dob, slikam svaki dan, vrlo često i po 14 sati dnevno, objašnjava Sava svoju pridanost radu.

Njegovu veličinu su prepoznali mnogi. Nebrojano puta je ovaj vrsni slikar, izvanredni pejzažista i nenadmašni portretrista nagrađen za svoja dila, al najviše je ponosan na sertifikat da je uvršten med 100 najznamenitiji slikara svita koji je dobio prošle godine iz Kembridža. To laskavo priznanje kruna je njegovog umitničkog rada.

Danas čika Savine slike vise svudan, krase zidove mnogi poznati galerija, kod nas i u svitu. U mnogim domovima atmosferu ulipšava nika Savina majistorija, koja onako nenametljivo baca zrake svitlosti i topline, širi zadovoljstvo i spokoj med ukućanima. Svakog, ko makar samo i krajičkom oka, okrzne Stojkovo platno, poneće magija starog majstora koja je utkana i u najsitnije pore njegovog dila. I moždar se Savina veličina ogleda baš u tom što prid svakog posmatrača prostire stazu do svojeg čarobnog svita i svakom dozvoljava da zaviri u njegovu dušu i pritom ga uvik ponovo oplemeni kad god pogleda sliku. Sava Stojkov je pronašo univerzalni jezik s kojim pripovida svima nama, a naše je samo da slušamo.

Tanja Bošnjak

Sava Stojkov i Bunjevci

Naklonost Save Stojkova prema bunjevačkom narodu je duboka, a prisutnost u kulturnom životu somborskih Bunjevaca poznata. Nema manifestacije, Prela, ni slikarske kolonije koju organizuje „Bunjevačko kolo", a da je Sava Stojkov svojim prisustvom ne uveliča. „Pošto mi je žena Bunjevka, često imam običaj da kažem da sam i ja sam polu Bunjevac. U našoj kući smo uvek držali sve srpske i bunjevačke običaje i u tom duhu smo vaspitali naša dva sina", kaže Sava i ističe, „Velika mi je čast što je Bunjevačka matica odabrala baš mene da naslikam portrete nekoliko kroz istoriju najpoznatijih i najpriznatijih Bunjevaca. Biće mi zadovoljstvo da to uradim."

Slikar i fudbaler

Osim slikarstva, imo je Sava još jednu veliku ljubav, a to je ljubav prema fudbalu. Ko mlad, ne samo da je volio igrat fudbal, već je bio i vrstan fudbaler. Aktivno je igro za somborski FK „Radnički". Jednom prilikom, davne 1940. godine, tokom gostovanja „Crvene zvezde" u Somboru, čelnici tog čuvenog kluba su primetili talentovanost Save Stojkova za ovaj sport i ponudili mu da igra za nji. Međutim, Baba Bogdanov, pridsidnik „Radničkog", koji je u to vrime bio i pridsidnik grada, u stravu da će ostat brez tako dobrog igrača, njim je obećo da će puštit Savu u „Zvezdu", al njim je pritom „dobronamirno" skrenio pažnju da se tokom njeovog prvog gostovanja u inostranstvu ovaj mladi Somborac neće vratiti u zemlju. Uplašeni ovim ričima, čelnici velikog beogradskog kluba su odustali od ponude, a Sava osto razočaran.

Izjava Babe Bogdanova, naravno, nije bila tačna, što je vreme i pokazalo. Imao sam do sada preko 300 izložbi na 5 kontinenata i uvek sam se radije vraćao kući, nego odlazio od nje. Ali tada sam bio veoma tužan i mislio sam da nemam sreće, a sada mislim da sam možda baš imao sreće što nisam počeo igrati fudbal u „Crvenoj zvezdi", jer onda sigurno ne bih bio to što sam danas", priča ovaj nesuđeni fudbalski as.

ČETVRTA IZLOŽBA RUČNI RADOVA BUNJEVAČKO KULTURNOG CENTRA „BAJMOK"

ZLATNE RUKE BAJMOKA 2008.

Maketa čardaka

Vridne ruke svašta oprave

Bajmočki kultirni centar trudi se da stare ljudske vištine ugledaje svitlo dana – izložbu vidili mnogi gosti iz zemlje i inostranstva

Nikoliko dana prija početka 46. Međunarodne smotre folklora, a za Petrov u svečanoj sali bajmočke mesne zajednice, Bunjevački kulturni centar Bajmok je tradicionalno po četvrti put otvorio izložbu ručni radova pod nazivom **Zlatne ruke Bajmok 2008**. Pozdravljajući prisutne goste i izlagače Branko Pokornić, pridsidnik BKC Bajmok, istako je da je prid nama prikaz bogatstva Bajmoka. Priko 180 ručni radova od skoro 40 izlagača, u svim tehnikama, počev od bilog veza, madžarskog veza, čipki, radova od slame, drveta, metala – kovanog gvožđa, cakla, ko i slika rađeni svim tehnikama. Svaki ručni rad je pravo bogatstvo jedne familije. U starija vrimena više se posvećivala pažnja ručnom radu, jel je svaka divojka u svom štafiru morala poneti: krevetninu, čaršape, i ostalo, a po količini ručni radova se moglo vidit iz kake je kuće divojka.

Ovo veličanstveno veče ulipšali su svojim nadahnutim stihovima Stipan Babić, Geza Babijanović, učesnica pisnikinja Andrea Babić.. Izložbu je svečano otvorio pridsidnik Bunjevačke Matice, Ivan Sedlak, odabranim ričima podrške, fale i istrajnosti BKC-a.

Dio izloženi radova u prostorijama BKC-a

Svakako da za positioce ova izložba koju je uredila i postavila Magda Badić Benčik, pridstavlja svojevrsni izazov, naročito za one mlade koji nisu imali prilike da se susritnu sa tradicionalnim ručnim radovima. Za pet dana, koliko je izložba bila otvorena, posićenost je bila velika. S obzirom na to da je postavljena u vrime održavanja najstarije smotre folklora na Balkanu, a ujedno je pridstavljen Petrov, pa tako je veliki broj igrača gostujući kulturno umitnički društava mogo vidit postavku. Svi izlagači u znak zafalnosti za učešće na ovoj prilipoj izložbi dobili su prigodne zafalnice. **B. P.**

IZLOŽBA NAJNOVIJEG CIKLUSA SLIKA PAVLA BLESIĆA

ZAPISI JEDNOG SLIKARA

U galeriji Kulturnog centra „Laza Kostić" u Somboru otvorena je 24. juna izložba slika pod nazivom „Ikonografski zapisi" našeg velikog umitnika Pavla Blesića. Izloženi niz koji čine 22 slike, inspirisan lipotom i misterijom vizantijske ikone, rezultat je autorovog dvogodišnjeg rada.

neke davno zaboravljene sadržaje, bliske našem biću. U punom zamahu mladalačke svežine Blesić dovršava ovaj najnoviji ciklus, inspirisan vizantijskom ikonom koja na njegovim raskošnim plastičkim strukturama zrači nekom mističnom svetlošću i metafizikom. Reprodukcija ikone sintetisana je sa plas-

Pavle Blesić

Pavle Blesić i Sreto Bošnjak

tičkim strukturama modernog likovnog jezika i dala mu jedan viši, nadestetski simbolički izraz i značaj. Materija i duh, realno i apstraktno, vidljivo i slućeno – u snažnom slikarskom nadahnuću – zrače sa ovih slika kao spoznaja praiskonskih sila sveta, datih lepotom jednog jezika koji je izraz same prirode slikara.

Pavle Blesić je još jedared, spretno pronašo nit koja spaja tradiciju i savrimenost, ispunio očekivanja svoje publike, i na sebi svojstven način prodro u srce svakog posititelja pojedinačno, i ostavio u njemu neizbrisiv trag i sićanje na ovu pridivnu i iznad svega uspišnu izložbu. **T. B.**

Uprkos nesnosnoj sparini koja se taj dan svom svojom težinom spuštila na ovu usnulu vojvođansku varoš, izložba je privukla na desetine ljubitelja umitnosti i izazvala veliku pažnju javnosti.

Pavle Blesić, slikar, vajar i likovni pedagog, u 84. godini života i dalje vridno radi i stvara. Da za njega godine ništa ne znače već, naprotiv, da svaka godina više u njegovom životu otkriva niku novu vridnost njegovi slika, istako je prilikom otvaranja izložbe Sreto Bošnjak, istoričar umitnosti i likovni kritičar.

O ovom najnovijem ciklusu Pavla Blesića, Sreto Bošnjak je zapiso: **Kao i slike ranijih njegovih faza i ove su sintetička vizija jednog sveta koji prolazi, koji nestaje u maglinama vremena i budi u nama nostalgične reminiscence na**

Gužva je bila i isprid Galerije

SLAMARSKA SEKCIJA UDRUŽENJA GRAĐANA „BUNJEVAČKO KOLO” NA „TAMBURICA FESTU”

ETNO FESTIVAL BREZ POSITILACA

Lipota koju niko nije vidio: izlagači umisto štandova dobili ledinu

Manifestacija pod nazivom „Tamburica fest 2008”, održana poslidnji dana juna u Deronjama, privukla je veliku pažnju. Gostovale su na njoj mnoge poznate ličnosti: Zvonko Bogdan, Luis, Haris Džinović, Rade Šerbedžija.... U želji da promovišu bunjevačku kulturu i tradiciju, članovi slamarske sekcije Udruženja građana „Bunjevačko kolo” iz Sombora su se uputili tamo.

Učešćem na Etno festivalu, pratećem programu „Tamburica festa”, želili su široj javnosti pokazat svoje „ekološke” rukotvorine od slame i sve specifičnosti te umitnosti koja je svojstvena bunjevačkom narodu. Iako su unaprid dogovrili svoj dolazak sa pridstavnicima Mesne zajednice Deronje, ko i uplatili traženi iznos za zakup izložbenog prostora, tamo ji je dočekalo veliko razočarenje.

„Nas, ko i sve ostale izlagače koji su došli iz svi krajova Srbije, smistili su na zelene površine isprid privatni kuća u selu, zbog čega su vlasnici isti burno negodovali. Nismo dobili nikake tezge i morali smo se snalazit kako znamo i umimo”, vidno ogorčen kaže Stipan Budimčević, rukovodiloc slamarske sekcije, i dodaje: „Ipak, najveće razočarenje je bilo to što smo se nalazili 1,5km udaljeni od centralne manifestacije, tako da positioci uopšte nisu stizali do nas. Niko nije ni vidio naše radove. Zdravo smo razočarani cilom organizacijom manifestacije. Nikad više nećemo učestvovat na njoj.”

Nov detalj od starog materijala

Članovi slamarske sekcije su se vratili kući bogatiji za jedno gorko iskustvo, a positioci „Tamburica festa” su, grišKom organizatora, ostali uskraćeni za jedan lip umitnički doživljaj i upoznavanje s kulturnom baštinom jednog naroda.

Griota je da javnost ne vidi sve te lipe umitničke predmete koje su naši Somborci poneli, zato ćemo bar mi u „Bunjevačkim novinama” objavit njeve slike.

Uživajte u njevoj lipoti! **T. B.**

KUD „BUNJEVKA” U TAVANKUTU OBILUŽILA SVETOG IVANA CVITNJAKA

Kulturno-umitničko društvo „Bunjevka”, 24. juna, u Tavankutu, podstilo kako se kadgod slavio svetac Rođenje Svetog Ivana Krstitelja, kod običnog svita poznatijeg ko Sveti Ivan Cvitnjak. Vatra se priskakala da bi tilo i duša ojačali i bili pripravni da podnesu bol i teškoće

VATRA JAČA TILO I DUŠU

Lipi stari običaja, koji je naš bunjevački narod pun, je sve manje. Niki će kasti da „svako vrime nosi svoje brime”, al možda i nije baš tako. Mi koji sad živimo smo, pomalo zaboravili kako su naši stari živili. Često nas mrzi da štogod uradimo i da sačuvamo običaje. A možda se malo i stidimo jel to rade samo „zaostali”. Bilo kako bilo, Kulturno umitničko društvo „Bunjevka iz Subotice”, koje puno radi na očuvanju stari običaja, se ove godine dositilo i na svetac Rođenje Svetog Ivana Krstitelja koji je kod običnog svita poznatiji ko Sveti Ivan Cvitnjak, u Tavankutu, založilo vatru i ovom običaju vratilo život.

Ovaj svetac se slavi u znak Svetog Ivana koji je u riki Jordan krstio Isusa i zbog tog i virovanja u njega dosta propatio – kaže Kata Kuntić, pridsidnica KUD „Bunjevka”.

– Kako kaže naš veliki biskup Ivan Antunović, teško je pritpostavit zašto se na ovaj svetac loži i priskače vatra jel o tom imalo malo tog zapisano, al se smatra da su ljudi tili da osite mali dio patnje koju je podnio Sveti Ivan Krstitelj i da su tili da priskakanjom vatre ojačaju svoje tilo i dušu.

Tog dana se Tavankut vratio nikoliko desetina godina unatrag. Mladi u bilom šlingu, cicu jel sefiru, momci u bilim gaćama i papučama jal bosi su se, prid veče, skupili, pleli vince od poljskog cvića, založili vatru i sve je krenilo ko kadgod.

Dobro se sićam ovog običaja. U to vrime se puno radilo jel je ris već počo. Ja sam zdravo mlada počela s ocom radit ris, imala sam 13-14 godina i sićam se da smo se radovali ovom svecu – prisića se Lozika Skenderović, Tavankućanka od skoro 80 godina. **– Tog dana smo ranije završili poso na njivi i žurili kući da se operemo, lipše obučemo, pleli smo vince od poljskog cvića i priskakali vatru. Kad smo završili žeravu smo gasili stopalima da nemamo žuljova, a zgrćali smo je i prstima da ne bi imali zanoktice.**

Na kraju da kažemo da su u podsićanju na ovaj stari običaj učestvovali Mina Čordaš, Suzana Maraev, Alina i Emina Baka, Darko Beretić, Igor Jurić, Marinko i Damir Bajić. Sve je osmislila i ove mlade za to spremila Kata Kuntić, a koliko ljudi vole stare običaje najbolje se mož vidit iz tog što se na tom mistu skupilo dvadesetak Tavankućana. **J. Poljaković**

NAŠI STARI ADETI

KOPUN – UŠTROJEN PIVAC

Od posli II svitskog rata kopuna polagano zaboravljamo. Danas je sve više naše čeljadi koja i ne znadu šta je kopun, a kako nam iđe još malo pa ćemo ga imat sačuvanog samo u prizimenu Kopunović

Kopun je uštrojen pivac koji kako raste bude krupniji od druge pileži. Kad priborta štrojenje smiri se, više ne kukuriče, glava, oroz i menđuše mu više ne rastu, ne stvara polne hormone, zato više meće na se, ukrupni se, a mast mu se naspram pivca jednako slaže po cilom tilu. Naspram pivčijeg kopunovo meso je crvenkasto, vidnije i ima više mišića od pivca njegovog para. Meso mu je sočno i rad tog zdravo dobrog šmeka.

Iz pismena znamo da su u starom Egiptu, Kini, Indiji, a cigurno i drugi narodi iz njevog komšiluka, kopunili pivce još prija oko dva milenijuma, al s drugom nakanom od naši žena. Bogatašima stari naroda bilo je važno da viđenim gostima ponude spremljeno kopunovo meso dobrog šmeka. Kopuna spominju i u Novom viku. Na priliku 1590. spominje se proslava Ivanja (sv. Ivana Cvitnjaka) u Zagrebu, di su nuz paljenje i priskakanje vatre narod častili vinom, a gradski sudija je ugledne goste počastio i kopunovim mesom.

Ko je imo priliku da ide skuvanog el pečenog kopuna fali ga na sva usta. Znam iz pripovidanja stariji koji su iskusili da je paprikaš od kopunovog mesa boljeg šmeka od pivčijeg paprikaša za toliko, koliko je bolji pivčiji paprikaš od paprikaša mladog pileža. Odraso kopun je dostigo težinu osridnje pućke, barem pet-šest čak i do osam kila, a kad se toliko meso skuva odjedared, pa još u kastroni, onda je *to ilo za prid kuma*. Drugačiji je šmek paprikaša skuvanog od dva - tri komadića mesa el paprikaš od mesa cilog kopuna. Zato se paprikaša od kopuna teško mož manit, skoro da čeljadetu triba kazat: *El zdilu od Mande, el Mandu od zdile.*

Majka kopuni pivčića

Kopun u odranjivanju pileža

Naši stari pivčiće nisu kopunili da ji u slast poidu, već da ji izhasniraju u odranjivanju pileža. Kad je kopun odranio piliće skinili su su ga s rane: el su ga prodali, kadgod su ji Švabice dobro plaćale na bajmačkoj hetiji, a katkad su ga u slast poili.

Danas neupućeni s neviricom ocinjivaje pripovidanje da je kadgod kopun bio od velike hasne stanarici u odranjivanju pileža. Ako se kvočka nije bakćala oko odranjivanja pilića ko kokoš je prija počela nosit jaja, jel je kopun mogo vodit više pilića i bolje ji je sačuvo.

Današnje odranjivanje pileža naspram kadgodašnjeg je sasvim drugačije, piliće izlegu u inkubatoru i odranjivaje ji brez kvočke, pa više ni kopun ne triba da odmini kvočku u vođenju pilića, iako se još i danas, tu i tamo po di koja salašarka nakani da piliće leže i odranjiva s kvočkom.

Kopunjenje

Kad sam ko deranac gledo kako je moja majka kopunila pivčiće izgledalo mi je da je to lako uradit. Kad sam dobrim zašo u godine svatio sam da je majka onda obavila hirurški zavat na pivčiću, taku ocinu su mi dali veterinari kad sam s njima o tom divanio. Poslidnji godina sam pito po kojeg mlađeg veterinara dal bi se privatio da kopuni pivčića, većina mi je odgovorila odrično, a bilo je nji nikolko koji čak nisu ni znali šta je kopun. A prošlo je jedva pedeset godina kad je bilo dosta salaški žena, koje su se uvertale u kopunjenje. Taki je žena bilo svudan po panonskoj niziji. Još i danas ima žena koje su kopunile kad su bile mlade.

Za kopunjenje je majka izmed Gospojina izabrala od prvi izleženi pilića najkrakatije i najkrupnije pivčiće, koji su pomalo vijali i gazili kokice. Goljave nije kopunila jel kopun mora bit i izgledan. Kopunila je subatom, jel ako joj ne uspije poso pivčića će morat zaklat, a nediljom se užna i meso. Ako bi to radila priko nedilje onda bi priklanog pivčića morali poist kad nije red da se ide meso.

Majka je obično kopunila desetak pivčića, katkad i više ako je kopunila komšinci. Najpre je naprstkom rakije opila pivčiće. Kad su se pijani oglandžavili oprala je ruke i istrljala rakijom. U vriloj vodi iskuvala je iglu s koncom i oštar nožić. Pivčiću je ispod krila očupala perje, kožu primazala rakijom, ovlaš zasikla široko oko četri-pet centi, kroz prosik provukla nožić napipala i ocikla najpre jedno, a onda ispod drugog krila i drugo jaje. Narakijanim komadićom bilog postava je zaustavila krvarenje, zašila mu ranu, primazala svinjskom mašćom da koža ostane mekana, ranu zaprašila sitnom gari od čutaka da se neda na zlo.

Da kopun bude izgledniji i da ga lako mož razaznat od pivaca, makazama mu je s prid i odastrag zasikla oroz, ostavi-

la mu je samo sridnju krestu. Glava mu je sad izgledala da umisto oroza ima mali rog, metnila ga doli da dočeka i vidi oćel doć sebi el će ga morat priklat. Štrojenje je friško obavila, pa je desetak pivčića sredila za satićak vrimena i ostavila ji na miru u mračnoj i na zemlji ladnijoj komari.

Posli jedno dobra dva sata pogledala je pivčiće. Bilo je taki koji su se počeli triznit i probali ustat, taj će cigurno priživit. Posli ji je češće pogledala, a koji pivčić ni posli tri – četri sata nije probo dignit glavu tog je priklala. Majka je poso ocinila da je dobro prošla ako joj od deset pivčića priživilo osam, u najgorem slučaju sedam pivčića. Više puta sam čuo da je majka kazala da se naklala pivčića dok se nije uvertala u taj poso.

Kadgod su muškarca koji je bio zdravo sklon ženskim poslovima kazali da je ko kopun.

Čeljade koje je priko mire volilo pit rakiju opominjali su: Nemoj pit toliko rakije, da ne prođeš ko kopun.

Kopunovi su se friško pribortali uštroj. Prva dva – tri dana su bili zatvoreni u kulači da ji drugi pivci ne tuku. Posli jedno nedilju dana su mladi kopunovi trčkarali, čeprkali i ili ko da njim se ništa nije desilo, a ni pivci ji nisu dirali.

Mlad kopun je dobro mećo na se, do prolića je dobro ojačo i otežo je najmanje na četri – pet kila, dok su njegovi parnjaci pivci narasli tu digod oko tri kile el malko više.

Kopun ko kvočka

Majkini desetak kopunova su odminili barem dvared više kvočaka, jel je kopun vodio pilića skoro ko dvi kvočke, a to je obavio godišnje barem dvared. Bio je bolji od kvočke, s lakoćom je izašo na kraj s kojekakim nasrtljivcima na piliće: s lisicom, kopcom, krmačom, podikojim kerom i drugima.

Ko zna koja se žena dositila kako da kopuna privoli da se očinski odnosi naspram pilića. Huncucki je skontala kako da ga na to privoli jel živinu teško mož naučit da sluša. Toj ženi je pala na pamet rakija jel ona i čeljadima pomuti pamet. Sasula je kopunu u grlo naprstak - dva rakije dok se nije toliko opio, oglandžavio, da ne zna za se i ostavila ga u mraku zatvorenog u ketrencu. Nuz pijanog kopuna stanarica je puštila čopor pilića. Kopun se vrimenom počo budit na pijukanje pilića i što se više triznio uočio je da se u mraku oko njeg vrzmala ta mala stvorernja. Sad, di je tu je, pa kad ga već to snašlo svaki je kopun iz prve privatio piliće. Stanarica ga držala s pilićima dva - tri dana, a onda iznela u avliju s pilićima, svezala ga na misto di se pilići neće mišat s drugima. Pilićima je metnila krupno samlivene prikrupe i vode i pripuštila kopunu staranje o njima.

Ovaj pivac je imo sriće – nije posto kopun

Kopunu su podsikli krila, da budu što oštrija, da krajovima debji pera što jače ošine onog ko nasrne na piliće. Kopun je napado skokom, udario krilima, a oštrim noktima i mamuzom na nogama je ošinio napadača. Nije se ustručavo da nasrne i na krmaču, lisicu, kopca itd. Kog je samo jedared ošinio tom više nije palo na pamet da priđe bliže pilićima.

Kad sam nosio ranu el vodu pilićima majka me svitovala da pazim da ne pijukne pile, el će me kopun napast.

Kopun danas

Al nije svudan tako. Iako se ne pita al *kopun se ne da*, na njeg su gurmane podsitili upućeni stručnjaci, a čeljad koja žele, znadu uživat i mogu platit dobar zalogaj, mogu se nasladit dobrim kopunovim mesom. Jezikom naši stari mož kazat da je njegovo meso, spremljeno na jedan od recepisa, uistinu za prid kuma. Mesa kopuna nema u izobilju, a i ko ga prodaje cini ga ko i meso pernate divljači.

U svitu kopunove najviše odranjivaje i njevo meso idu u Ameriki, Francuskoj, Italiji, Nimačkoj Madžarskoj itd., a od kraja devedeseti godina XX. vika širi se i u Hrvatskoj. Kad sam divanio s veterinarkom dr. sci. Aleksandrom Herceg-Bogović iz Sv. Ivana i dozno sam da pivčiće kopuni naveliko, svake godine okopuni 2.000 do 3.000 pivčića. Na prste mož izbrojit pivčiće koji su joj posli kopunjenja otpali.

Donesu joj po nikoliko desetina pivčića da ji okopuni. Po njezinoj uputi ji urane i zakolju. Ko ne bi da se bakće gojenjem kopunova taj mož kopunovo meso ist u više poznati restorana. Ijo sam pečenog kopuna napunjenog kestenom, usitinu je ko za prid kuma. Ima recepisa da se kopun mož punit s pirinčom, sardelama, najbolje ga punit ispod kože, mož ga ispeć na ražnju, skuvat na paprikaš itd.

U nas se još ni jedan veterinar nije dositio da se bavi kopunjenom, ciguran sam da bi imo dosta posla. Spominjana veterinarka kaže da kopunjenje najbolje podnose hibridni pivčići oznake *SASSO*. Ko goji ovake kopune oni na oko 2,2 kile rane metnu na se kilu prirasta, a najbolji su za klanje kad su oko 4 kile.

* * *

Čito sam u novinama da upućen čovik kopunovo meso priporučuje i ko afrodizijak umisto vijagre i skupi tartufa. Ko oće i kome dotiče nek proba.

Alojzije Stantić
tekst priuzet iz „Subotičkih novina"

ĐUVEČ S TARANOM

Sad kad nam je u baščama prispila paradička, paprika i luk, a i na pijacama ovo povrće nije priskupo, pravo je vrime za kuvanje đuveča. Istina ovo ilo nije bunjevačko, al se još oko šezdeseti godina prošlog vika počelo spravljat po salašima. Sve što je bilo potribno za njeg imali su na salašu, nise moralo trčat u dućan, a nije iziskivalo tušta vrimena za pripravljanje. Dopo njim se i zato što domaćice nisu morale zdravo zgađat da đuveč bude gotov baš u vrime užne, ako je bio gotov i malo prija ništa mu nije falilo da zgotovljen stoji na krajičku šporelja. Samo, uobičajen dodatak ovom ilu, pirinč, domaćice su ufriško zaminile s taranom i čak tvrdile da je đuveč s taranom bolji.

Uvršena kašika masti se zagrije i doda 2 – 3 glavice crnog luka isičene na skriške, prži se a onda doda i 4 – 5 paprika babura isičeni na prutiće pa se dinsta dok ne omekša al ne suviše dugo da se ne raskuva. Na izdinstan luk i papriku doda se paradička (oko po kile) isičena na sitnije komade (nije zgoreg, ako se da ogulit je prija tog da u đuveču ne bi bilo njezine kožice koja se ne raskuva već uvrti), doda se soli, sitne crvene paprike (1 kašičica) i jedna čaša od jogurta tarane. Po potribi dolit još vode, da tarana ne bi ostala tvrda. Sud se skloni na kraj šporelja di nije jaka vatra, jel se ringla na elekričnom šporelju smanji na najnižu temperaturu da ilo ne zagori.

SVECI KOJI SE SIĆAMO

Prid nama je Velika gospojina. To je dan kad je Blažena divica Marija, dušom i tilom bila uznešena u nebo i okrunjena za kraljicu neba i zemlje. Marijini blagdana ima priko cile godine koje slavimo: Radosna gospa, Žalosna gospa, Crna gospa, Mala gospa, Gospa škopulirska, Snižna gospa, Parciunska gospa.

Velika gospojina je velik svetac i god, kojeg slavimo 15. avgusta. U crkvama su se služile velike svečane svete mise na koje je dolazilo zdravo tušta svita. Svi lipo obučeni u najsvečanije ruvo, a posli podne je bilo kolo i igranka za mlade.

Dan 16. avgust je posvećen svetom Roki koji je Suboticu spasio od strašne i prike bolesti – kuge, kojoj nije bilo lika. Taki bolesnicima su samo pomogli da olakšaje patnju u poslidnji danima života. Zapisano je da je u Subotici umrlo 313 katolika, al broj umrli je bio zdravo veći jel je bilo i pravoslavnog svita, a i drugi vira koje su knjige vodili njevi svećenici. Dok je kuga još vladala, u Subotici je na pridlog gradski poglavara i nuz pomoć fra. Ivana 5. septembra 1738. godine počela gradnja zavitne kapele posvećene svetom Roki. Kapela je napravljena više zajedničke grobnice, di je saranjeno 30 čeljadi, koje su Turci mučili i poubijali. U narodu se još uvik drži običaj zavitnog posta, 16. avgusta. Za taj post se pripravljala posna rana. Domaćica ujutru ispeče vruću lepanju, pa krumpira u kori, paradičke, paprike i luka. Onda se išlo na svečanu misu kod kapele svetog Roke. Tu je dolazilo tušta svita pa nisu ni mogli uć u kapelu, već su stali svudan okolo. Kad se misa završi, išo je prošijun u Dudovu šumu di je bio kip svetog Roke kako drži kugu svezanu na lancu. Kad se došlo kući bila je kuvana posna užina. Čorba s paradičkom, pa dinja, lubenica i mladi kuruza, kuvani i pureni. Teži poslovi se nisu radili na taj dan, pa su tako u postu i molitvi proveli vrime, sićajuć se strašne bolesti i patnje svoji pridaka.

A. V. K.

MOLITVA SVETOM ROKI

Zdravo Roko prisveti, rodom plemeniti.
Mi tebe štujemo, tebe sad slavimo.

Kugu Ti otira, nevolje protira,
Nam radost donese, suze nam odnese.

Tog radi uzroka, teb mi svetog Roka
Patronom primismom, čuvara slavismo.

Tvoje poštenje i dično slavljenje,
Crkvicu zidasmo, tebi posvetismo.

Varoš našu brani, srićom nju nadari.
Mi ćemo te štovati, tebe ćemo poštovati.

TRADICIJA NARODA, ČUVENI FAMILIJA, KROZ NAUKU O GRBOVIMA (IV)

HERALDIKA PLEMENA BUNJEVAČKOG

Autor: Mirko Stojnić

„Heraldika je nauka o jednoj plemenitoj tradiciji", kaže Michel Pastoureau. Definicija, moždar i nije najtačnija, al je cigurno da smo najmanje 80 godina bili lišeni saznanja o tradiciji, vridnoj poštivanja, a i ličnog ponosa što pripadamo plemenu sa „bunjevačkog trougla". Plemenu čiji su prici davali život za slobodu, za pravo na svoju vikovima staru viru i običaje, svoj jezik, cigurnost, za svoju i budućnost svoji potomaka

VIKTOR ANTUN, Conte DUIŠIN ima samo pet porodica navedenih i ilustrovani pod A u knjigama VOJVODINA I i II koje su izašle tik pred rat 1940. i 1941. Tekstovi i ilustracije objavljene u Glasniku istorijskog društva, 1938. pokrivaje samo srpske porodice Vojvodine.

Adamović. Plemstvo je dano 10. oktobra 1625. Đuri Adamoviću u Požunskoj županiji proglašeno je ovo plemstvo 1626, a u Bačkoj županiji 1736. Plemstvo Mihajla Adamovića, advokata, proglašeno je u Baji 1756. po svedodžbi Požunske županije od 6. juna 1756. Među bajskim plemićkim porodicama spomenuta je plemenita porodica Adamović 1841. Ova porodica istog je porikla s baronskom porodicom Adamović Čepinski.

Grb familije Antunović

Grb familije Avramović

Grb familije Adamović

Grb familije Alaga

Grb familije Antonović

Alaga. Plemićki list i grbovnica (ugarski) dani su 15. jula 1722. Petru Alagi. Plemstvo je proglašeno u Bačkoj županiji 1797. za Petra Alagu. U popisu miletićki plemića od 22. maja 1798. spomenuto je više plemeniti Alaga. Kraljevska darovnica dana je 1803.

Antonović. Plemićki list i grbovnica (ugarska) dani su u Beču 1. marta 1751. Janaću Antonoviću, kapetanu u Starom Bečeju i dici mu Dimitriju i Mariji. Darovnica na poside u Starom Bečeju dani su 1751.

Antunović. 1745. potvrđena je Šimunu Antunoviću darovnica na posede u Kunbaji, koju je porodica Antunović uživala uz porodice Latinović i Guganović. Porodica Antunović imala je u Almašu svoje poside još 1841, a u popisu plemića Bačke županije spominuti su plemeniti Antunovići iz Bikića, Leđena, Starih Moravica i Subotice.

Avramović. Plemićki list i grbovnica (ugarska) dani su u Beču 1. marta 1751. Velimiru Avramoviću, poručniku, ženi mu Angelini Pevavini i dici im Petru, Jovanu, Pavlu i Janku. Plemstvo je proglašeno u Bačkoj Županiji 5. oktobra 1751. Kraljevska darovnica je dana 1758.

IVAN PERČIĆ – MAJSTOR ZA ZIĐANJE KOKOŠINJCA

KOKOŠINJAC VIDLJIV IZ DALEKA

Na izlasku iz Starog Žednika u jednoj avliji stoje dva kokošinjca, koja svojim izgledom zdravo privlače pažnju, jel se taki nigdi ne mogu vidit

Starovinski, a i danas „radi"

Na tromeđi Male Bosne, Đurđina i Žednika nalaze se salaši na Pavlovcu. Na jednom takom salašu, živi majstor koji ziđa i pravi svašta, izmed ostalog ziđa kokošinjce. Ne bi to bilo ništa neobično da su to kokošinjci kake možte svugdi vidit. Ove koje pravi Ivan Perčić pravili su kadgod naši stari al se jeto taka gradnja poodavno zaboravila. Graditeljtvo je u Ivanovoj familiji već odavno. Počinje svoju pripovitku Ivan: **Rođen sa 1947. godine u Starom Žedniku u paorskoj familiji**. **Bio sam zdravo mlad kad sam počo kosit trsku po dolovima tu okolo. Dida ujo bio je trščar, ziđar pa sam mu pomago. U to vrime salaši su se lipili blatom. Stariji baš nisu volili to radit, a ja se privatim tog posla i lipo zaradim. Za nedilju dana sam zaradio da kupim sebi odilo, cipele, košulju.**

Daklem, lipa zarada je privukla Ivana da se bavi ovim teškim zanatom. O tom kako se prave parasnički kokošinjci, kakog smo vidili na izlasku iz Starog Žednika, kaže nam: **Za jedan kokošinjac triba nedilju dana rada. Dnevno 4-5 sati zbog materijala da se dobro veže. Ako je produžen materijal onda mož malo duže radit za jedan dan. U gradnji se obavezno koristi samo velik format ciglje. One se slažu u tri reda na kant za temelj (polegnuta ciglja na stranu). Na unutrašnji dio se meću četri stupa od ciglje koji se spolja ne vide.**

Cigurno se pitate zašto su se pravili baš vaki kokošinjci i tako čudnog oblika. Jevo i odgovra: **Znate**, kaže majstor Ivan, **nije bilo sridstava za uništavanje vašivi, i deratizacija se tako vršila da su se sklonila sidala od obični grana i mećana su popriko, na kojima su bile kokoške. Onda bi se zapalila vatra, kad se ona ugasi i oladi ušle bi kokoške. U zidu su ostavljane budže, kroz koje je izlazio dim, a i vitrenje je bilo daleko bolje. Gar je kadgod bila jedino sridstvo za zaštitu kokošaka od ušivi, a služio je i za dezinfekciju.**

Rado pravim kokošinjce jel to više niko ne radi.

U Žedniku su vaki kokošinjac zvali kulača (sićam se u Pačiru su mi kazli putrija prim. autora). Pričnik kokošinjca je odprilike 2,5 metera, a visina od 3do 3,5 metera.

Puno je čudni životni pripovidaka, ni Ivanova nije daleko od nji.

Posli osmogodišnje škule bio sam, kaže Ivan, **prva generacija koja je u Paulinijumu pohađala klasičnu gimnaziju. Znači, tribo sam biti popo. Moram priznat**, nastavlja Ivan, **volio sam cure i nije mi se dopalo da odem u svete ljude. Napuštio sam škulu i počo radit s baćom zemlju. Imam svega 13 godina radnog staža u Elektrovojvodini. Možete misliti**, nastavlja sagovornik, **oženio sam se kad sam imo 47 godina, a dotle sam se momčio. Imo sam puno cura, dikad i po tri. Puno novaca sam zarađivo al sam ji ostavio u „Beloj lađi", „Zanatskoj komori". Volio sam zdravo svirku. Sad sam naredio kad umrem da me obavezno prate tamburaši Todora Nikolića.**

Ivan i Zorica Perčić s Ivicom Zelićom

Ivan živi sa ženom Zorkom, al na žalost ne na svojem salašu. Jel je on izgorio, pa je sad u podstanarima kod Ivice Vojnić Zelića. Ne boji se Ivan života, ima 30-ak koza, dvi kobile, a i pomaže oko rada na njivi, jel zemlje ima 40 holdi oko salaša koje Ivica Zelić obrađiva.

Kad je čuo da će doć Bunjevačke novine u goste na njegov salaš izašo je i Ivica Vojnić Zelić. Ovaj vridni 43-o godišnjak s njegovom familijom tušta radi. Privoznik je s kamionom, imadu u bašči plastenike a obrađiva i zemlju. U svemu mu pomaže njegova žena i dva sina. salaš u kojem živi naš majstor Ivan je već zdravo oronio, zato njegov gazda Ivica kaže: **Uskoro ćemo renovirat salaš**. **Tu sam se rodio. Bio sam đak pešak, 2,5 kilometera sam išo od I do IV razreda do škule na Pavlovcu, a od V do VIII 3,5 kilometera do Đurđina svaki dan. Sridnju škulu sam završio u Subotici. Od 1975. godine postoji betonski put, a salaš je udaljen oko kilometer od tvrdog puta. Ne dam moj salaš mada je ziđan daleke 1927. godine, obnoviću ga.** Živi u lipoj velikoj kući s familijom u Starom Žedniku, al srce ga vuče na salaš.

Ova pripovitka je dokaz da poso održava vitalnost u ljudima. Lip je život novinara, tako sam pozvana sam na jaretinu na ražnju, a kad budne sniga i na sankanje.

M. H.

ŠAH KLUB SPARTAK NA FINALU KUPA SRBIJE

PO PRVI PUT PRVI

Na Zlatiboru od 16. do 22. juna održano je finale Kupa Srbije, di je izmed ostali nastupo i Šah klub „Spartak". Oni su zafaljujući talentu, mladosti, dobroj koncentraciji i prija svega dobro odigranim partijama.

Za „Spartak" su nastupali: prva tabla Ferenc Balaž iz Baje (Mađarska) koji je inače med prvi 100 u svitu. Druga tabla Nikola Sedlak Spartak, koji je i trener, a ovog puta kapiten ekipe. Treća tabla Boban Bogosavljević koji je nedavno posto velemajstor i četvrta tabla je bio Dejan Leskur. Rezerva Nikola Majstorović.

Nikola Sedlak trener Spartaka i ovog puta kapiten ekipe je izjavio:

Po rejtingu smo bili četvrti, a mislim da smo s ovom zlatnom medaljom iznenadili sve. Naš cilj je bio da uđemo med prve četri ekipe, al već od samog starta nam je krenilo odlično. U trećem kolu smo pobedili Valjevski šahovski klub „Sveti Nikolaj" koji je po rejtingu bio prvi. U četvrtom kolu smo pobedili novosadski Šahovski klub koji su inače nikoliko puti uzastopce bili osvajači Kupa. Kad kogod sa strane gleda izgleda ko da smo s lakoćom dobili. Uvik su nas smatrali za ozbiljnu ekipu, mada ne ko glavne favorite, al ko nezgodnu ekipu koja mož iz drugog plana da se umiša u borbu za medalju.

Šahisti Spartaka s osvojenim medaljama i peharom u rukama Nikole Sedlaka

Velemajstor Nikola Sedlak

Šta dalje...?

Mislim da nam je ovo dobar podstrek za dalje, jel po prvi put smo i osvajači Kupa. Znači, sve se mož. Ovo nam daje motivaciju za pridstojeću Prvu ligu, koja će se održat upravo ode, u Subotici, od 3. septembra. Cilj nam je da budemo med prve tri ekipe. Šanse nam rastu, jel na Kup nismo išli u najjačem sastavu. Sad će nam se priključit Nikola Đukić iz Podgorice, koji je prva tabla crnogorske reprezentacije, Siniša Popov iz Novog Sada, dugogodišnji član koji pravi dobre rezultate. Našu ekipu momentalno krasi mladost, optimizam i veliko samopouzdanje.

Kaki su Vaši planovi za dalje?

Krajom jula miseca iđem u Grčku u Kavalu, di će se održat velik otvoreni turnir koji je najveći u Grčkoj, a jedan od njjači u Evropi. To mož da potvrdi i podatak da se na ovaj turnir prijavilo oko 40 velemajstora. Potom krajom avgusta iđe crnogorska liga u Herceg Novom. Ovo će ujedno bit i dobre pripreme za pridstojeću Prvu Srpsku ligu.

Što se tiče ŠK „Spartaka" jel primate nove članove koji bi mogli u budućnost bit članovi takmičarske ekipe?

Naravno da primamo nove članove. Moram istaknit da su treninzi potpuno besplatni i da u našim prostorijama u Ulici Petra Drapšina uvik se mož doć i vidit kako igramo. U klubu rade još dva trenera Vukašin Galić i Mirko Mamužić koji daju svoj maksimum kako bi pomogli el otkrili nike nove talente. Kad smo već kod tog možmo kast da ima tušta perspektivni šahista u klubu, a mogli bi da spomenit jednu od nada Spartaka Novaka Čabarkapu, koji iđe u osnovnu škulu, al ako se bude dosta posvetio šahu (a to iziskiva dosta vrimena) moće postignit mnogo…

L. T. S.

PLESNI KLUB STARS

„ZVEZDICE" KOJE STVARNO SJAJE

Sport, razonoda, muzika, opuštanje sve je to dio života, a nesvisno mi to upravo radimo kad plešemo nuz niku omiljenu pismu el u diskoteki... Vaspitačica i koreograf Aleksandra Kmezić godinama radi sa dicom i u jednom momentu se dositila da iskoristi svoj talenat i prija svega ljubav prema dici i plesu i tako oformi plesni klub „Stars".

Klub je počeo rad kao plesna sekcija u vrticu Mandarina pre 10. godina a zvanično je registrovan pre 7 godina. Sve je to počelo kao priprema za Klincijadu sa plesnom tačkom, a u isto vreme sam i ostvarila svoj san, jer kada sam ja bila dete upravo sam htela da se bavim sa tako nečim, a sada takav san omogućujem drugoj deci. Vremenom se sve to podiglo na neki viši nivo i klub danas broji oko 70-tak dece. Imamo dosta molbi sugrađana da otvorimo sekcije i u drugim delovima grada, ali nemamo za sada vremena, možda na jesen. Zanimljivo je i to da su ime kluba izabrala deca i tako je ostalo i do danas – STARS.

Kako ste počeli s nastupima i takmičenjima?

U početku smo nastupali po raznim svečanostima u gradu – Crveni krst, Festival zdrave hrane, revijalnog karaktera, a tek s vremenom počeli smo ići i na prva takmičenja. Često smo išli u Novi Sad na snimanje dečije emisije „Zvrk", „Zmajeve dečije igre", a sećamo se i prvih nagrada koje su osvojene u Novom Sadu. Prvi pehar je osvojen na takmičenju u Pozorištu mladih u Novom Sadu. Klub obuhvata decu svih uzrasta, od 3 do 17 god i više. Kroz našu školu plesa prošlo je mnogo dece a imamo i još dan danas decu koja su tu od samog početka. S vremenom i velikim radom počeli su stizati i uspesi na takmičenjima – međunarodni festival plesa u Kanjiži, sajmovi, lokalna i državna takmičenja, a posle su sledila takmičenja i van zemlje – Mađarska, Đer, 2005, 2006. svetska i evropska prvenstva – 8 pehara, 2006. Rimini i 2007. Rimini – po 7 pehara, Pula – 2008. – osvojeno zlato i srebro, Evropsko prvenstvo – Lindlar – Nemačka 5. mesto u parovima.

Di trenirate, koliko grupa ima i naravno ko osmišljava te izuzetne kostime, koji pružaju dodatni efekat?

Treninzi se odvijaju u vrtiću Mandarina i u Gimnastičkoj sali „Partizan" skoro svakodnevno. Podeljeni smo u 5 grupa po uzrastu i dužini vežbanja 1: najmlađi od 3 do 6, početnici, mlađa grupa od 5 do 7 god koji već vežbaju, srednja grupa od 8 do 10, starija od 10 do 13 god, najstarija od 13 pa naviše. Klub odlikuje status da imamo veoma lepe kostime koje uglavnom smišljam sama a nekad ideju dodaju i deca – posebno starije devojčice. Moram da naglasim da kostim mora biti dobar, jer mnogo znači na sceni i zato dosta značaja pridajemo tome.

Atraktivan ples za sve dičije uzraste

U kojim disciplinama se takmičite?

Discipline u kojima se takmičimo su: disco freestyle, disco dance, dance show, free show, fantasy, fanky, hip hop. Od jeseni biće i break dance i tehno disco.

Nagrade i najuspišniji?

Deca su osvojila mnogo nagrada, prvih mesta i kvalifikovalo se na evropska i svetska prvenstva. Najuspešniji član kluba je Nikolet Hornjak koja ima 11 godina, a 7 godina je kod nas u klubu. Ove godine osvojila je zlato na Svetskom prvenstvu u Puli u disco freestyle solu, i u konkurenciji od njih 18. Pomenula bih još i fanki par-srebro Minja Čutura i Kristina Revid, koje s učestvovale na istom takmičenju. Imamo puno dobre i talentovane dece koja žele da vežbaju i da se takmiče, ali često se desi da ta deca ne odu na takmičenje iz finansijskih razloga, jer ovo je dosta skup sport – kostimi, doprinosi, prevoz…

Deca koja su donela puno uspeha klubu su – Rebeka Kermeš, Dajana Pertet, Saška Roksandić, Anja Cvišić, Erlinda Kasoli, Andrea Mlinar, Edina Pinter, Nikolet Hornjak, Minja Čutura, Lara Lozo, Kristina Revid, Petra Mutnjaković, Dajana Ivković, Sara Loča, Jelena Koprivica, Jelena Kuti, Biljana Pisarić, Sandra Tomić i Tijana Komenda. Deca koja su osvojila mnoge naše pehare a koja nisu više tu su: Sonja Praštalo, Milica Vejnović, Neda Vejnović, Jelena i Saška Maravić, Jelena Graovac, Nevena Milodanović.

U „Starsu" sem tebe, ko još pomaže?

U klubu imamo pomoćne trenere koji su također zaslužni za uspeh „Starsa" Sandra Tomić – disco dance, Tijana Komenda – hip hop, a za gimnastiku - Mirjana Gregorčić, Sabina Ujvari, Robika Milutinović, Merima Kulić.

Zašto bi našim čitaocima preporučila da se bave s plesom?

Deca kroz ples izgrađuju celokupnu ličnost, pozitivan stav prema životu, dobar i čvrst karakter, samopouzdanje, druželjubivost, kao i lepo telo i sklad pokreta, držanje, gracioznost. Ukoliko su u tome uspešni kad porastu mogu da postanu i treneri i da žive od toga.

L. T. S.

NAČIN RAZMIŠLJANJA UTIČE NA EMOCIJE

Piše: Desa Kujundžić

SVE VRSTE LJUBAVI

Ljubav je nesumljivo jedna od najlepših i najsnažnijih emocija koja povezuje ljude. Ona je i emocija koja najviše pokreće i podstiče ljude. Ni najjednostavniji posao se ne može uraditi dobro ako se radi bez ljubavi. Da ne govorimo o odrastanju dece bez ljubavi, što je zaista pogubno. A provesti život bez ljubavi prema deci, rodbini, prijatelju, roditelju, životnom ili bračnom partneru je ne samo tužno, nego je to i svojevrstan životni poraz i promašaj. Još je Dekart rekao: „Amo, ergo, sum" (Volim, dakle, postojim). A veliki psihoanalitičar Sigmund Frojd je to još lepše definisao napisavši: „Da bi čovek imao alibi da je živeo, on mora imati u životu dve stvari, kreaciju i ljubav".

I zaista, samo rad, stvaranje i ljubav daju pravi sadržaj i smisao našem životu i svim našim aktivnostima. Bez toga bi se naš život sveo na hranu i piće što je bliže animalnom nego ljudskom načinu života. Barni Sigel, doktor pedijatrije, u svojoj knjizi „Ljubav, medicina i čuda" (1986) čak tvrdi da su skoro sve bolesti u krajnjoj liniji povezane sa nedostatkom ljubavi koja je samo uslovna jer „iscrpljenost i depresija do čega dolazi na taj način vode u fizičku iscrpljenost". Ljubav je po njemu najmoćniji podsticaj našem imunološkom sistemu. On čak tvrdi da je tzv. psihološka genetika (ono što ljudi dožive u ranom detinjstvu) ravnopravan faktor razvoja bolesti kao i genetska predispozicija.

I savremena psihologija smatra da nedostatak ljubavi na početku života može da ima drastične posledice i na fizičko i na psihičko zdravlje čoveka. Takođe se smatra da su za duševni život i psihičko zdravlje čoveka važne sve vrste ljubavi; roditeljska, rodbinska, prijateljska, seksualna, ova poslednja naročito. Ona podrazumeva ljubav između muškarca i žene, odnosno, jedno složeno osećanje privrženosti, bliskosti i povezanosti dve ličnosti koja se sastoji i u davanju, i u uzimanju. Prava ljubav između muškarca i žene je naime takav odnos u kojem nema sebičnosti, uskosti, ljubomore, dominacije, zamki i zavisnosti. To je odnos u kome partneri ne gube, nego nalaze sebe. Takva ljubav je najbolji lek za sve životne teškoće, jer uz ljubav i sa ljubavlju lakše se podnose i rešavaju svi životni problemi.

Jedno je sigurno, kada bi među ljudima bilo više ljubavi, mnogo praznije bi bile ordinacije lekara, psihoterapeuta, psihijatara, psihologa. Jer iza svake priče bolesnih i nesrećnih stoji uvek vapaj za nečijom nežnošću, pažnjom, brigom, ljubavlju. Ovo opet zbog one nama svima zajedničke potrebe za samopoštovanjem i samopotvrđavanjem a ljubav je najsnažnija potvrda našeg postojanja i najveća podrška našem samopoštovanju.

Uz ljubav se čovek oseća ne samo srećnim nego i zadovoljnim, jakim, poletnim i sigurnim. To se da lako videti na licu svakog čoveka. Srećni i zaljubljeni su vedri, lepi, zadovoljni i poletni. Njihove oči i lice zrače i sijaju a srca su im puna pozitivnih emocija, radosti, sreće, dobrote, razumevanja. Oni drugi su smrknuti, nezadovoljni, kritični i ljuti na ceo svet.

I mada je ljubav između muškarca i žene vrlo značajna u životu svakog pojedinca, za normalan i zdrav duševni život važne su sve vrste ljubavi.

Iako različite po svojoj prirodi i usmerenosti, sve one deluju kao snažni pokretači, motivi svih naših aktivnosti i našeg bitisanja uopšte.

Ljubav prema deci, poslu, prijatelju, umetnosti i druge, sve su to razne vrste ljubavi, ali svima je zajedničko da podstiču, oplemenjuju, daju smisao i sadržaj svemu što radimo.

Piše: dr Andrija Peić Tukuljac

BOLESTI CINCOKRTA

Cincokrt je ratarska kultura di selekcioneri nisu uspili proizvest otporne sorte na bolesti. Nakon butonizacije i cvatanja pri visokoj relativnoj vlažnosti cincokrt napadaje različita gljivična oboljenja što često dovodi do smanjenja prinosa 20 do 30%.

Siva pigavost stabla cincokrta (phomopsis)

Napada cincokrt na stablu u vidu izduženi eliptični piga sive boje oivičene mrkom zonom tkiva. Prve pige se javljaje obično početkom cvatanja. Tokom nalivanja zrna pige se šire i postaju crne boje. Nakon pojave piga uslid dejstva fitotoksina koji izlučivaje gljivice dolazi do hloroze listova, obolile biljke venu i ubrzo uvenu.

Postojeći hibridi ositljivi su na phomopsis početkom butonizacije biljaka brez obzira na vrime sitve cincokrta. Rane zaraze prouzrokuju najveće štete. Zaraze u fazi nalivanja zrna slabijeg su inteziteta. Bolest se najintenzivnije razvija u gušćim i zakorovljenim usivima, ko i na njivama di su korišćene veće količine azotnog đubriva.

Bolest se uspišno suzbija Konkerom tretiranjom početkom cvatanja kad je otvoreno 30% cvatova a po potribi drugo u fazi pricvetavanja u koncentraciji 1,5 litara po ha.

Bila trulež cincokrta (clerotinija cleotiorum)

Bolest koja napada i izaziva trulež korena i prizemnog dila stabla, trulež stabla i glavica cincokrta. Pri korenovoj formi oboljenja dolazi do uvenuća biljaka u toku cvatanja. Na donjem dilu stabla pojavljivaje se nekrotične pige koje se šire i u unutrašnjost stabla i izazivaje trulenje.

Stabljična forma bile truleži javlja se na bilo kojem dilu stabla u obliku sivi krupni piga di se razvijaje generativni organi parazita. Dio stabla iznad zaraze vene i lomi se.

Simptomi truleži glave, javljaje se nakon cvatanja na spužvastom tkivu u vidu mrki piga. Pige se šire, parazit ulazi u glavu cincokrta što dovodi do potpunog raspadanja glave.

Optimalna temperatura za razvoj bolesti je izmed 20 i 25°C. Osnovni faktor za zaražavanje je vlažnost, jel samo u prisustvu slobodne vode mož doć do klijanja spora. Česte kiše to-

kom vegetacije omogućavaje intenzivno zaražavanje biljaka.

Za suzbijanje bolesti u fazi butonizacije i cvatanja mož se koristit Konker 1,5 litara po ha, Ronilan 1 litara po ha i Kidan 3 do 4 litre po ha.

Mrka pigavost cincokrta (alternarija helianthi)

Mrka pigavost se javlja tokom lita na svim nadzemnim dilovima cincokrta. Ugasne mrke pige mogu se zapazit na donjim dilovima lišća biljaka različitog oblika i veličine. Bolest se javlja na lisnim drškama, stablu i donjim dilovima glave cicokrta. Spajanjom piga stvaraje se veće nekrotične pige što dovodi do privrimenog sušenja lišća, umanjene fotosinteze i umanjenja prinosa. U povoljnim vrimenskim uslovima za razvoj parazita cila biljka je prikrivena mrkim pigama. Ovo je bolest koja dovodi do privrimenog uvenuća biljaka i ozblijnog pada prinosa.

Mrka pigavost cinckrta se javlja polovinom lita posli čega se intezitet zaraze brzo povećava, naročito u drugoj polovini avgusta i početkom septembra, visoka vlažnost ajera i temperatura od 26°C obezbiđiva razvoj parazita. Jača pojava bolesti mož se očekivat u uslovima vrućeg lita s čestim padavinama i jakim rosama.

Za suzbijanje bolesti koristi se Konker 1,5 litre po ha u fazi cvatanja cincokrta.

Siva trulež cincokrta (botrytis cinerea)

Bolest se javlja na klijancima, stablu i glavicama cincokrta. Klijanci propadaje obično čerez asniranja zaraženog simena, pogotovu pri dubokoj sitvi u proladnim i vlažnim uslovima. Na stablu se bolest javlja u vidu nekrotični površina na raznim dilovima. Na obolilom tkivu nekrotične površine obuvaćaje stablo prstenasto te dio biljke iznad obolilog dila uginjava.

Bolest je najštetnija ukoliko napada glavicu cincokrta. Na glavici se javljaje sitnije el krupnije utonile pige mrke boje prikrivene gustom sivkastom navlakom. Parazit prodire i na drugu stranu glavice, pa se navlaka obrazuje i na zrnima cincokrta. Zaražena tkiva trunu i glavica se raspada.

Gljivica je polifagni parazit jel napada veliki broj kulturni biljaka, a održava se u zaraženim ostacima biljaka el na simenu. Priti opasnost zaražavanja pri sitvi kod zaraženog simena. Toplotni uslovi ne pridstavljaje ograničavajući faktor razvoja parazita al visoka vlažnost je priduslov za širenja zaraze.

Uspišno se suzbija Konkerom 1,5 litare po ha, Kidanom 3 do 4 litre po ha i Impactom 1 litra po ha.

Crna pigavost cincokrta (phoma macdonaldi)

Napada sve nadzemne dilove biljaka i na donjim dilovima stabla se javljaje krupne pige okruglastog i izdženog oblika crne boje. Pige se najčešće javljaje na mistima di je nasađena lisna drška. U drugoj polovini lita broj piga se brzo povećava, dolazi do spajanja i obuvaćanja prstenasto cilog stabla. Na lisnim drškama se javljaje izdužene mrke pige. Krupne crne pige se ponikad javljaje i u sridini glavice. Bolest izaziva sušenje lišća a pri jakoj zarazi izaziva potpuno uvenuće biljaka.

Bolest se počinje razvijat polovinom lita kad je temperatura iznad 25°C i visoka vlažnost ajera. Duži el kraći sušni period tokom lita smanjiva vitalnost biljaka i povećava ositljivost cincokrta prema ovoj bolesti. Pokazalo se da jednostrano đubrenje azotom doprinosi intenzivnijem razvoju bolesti.

Bolest se uspišno suzbija Konkerom 1,5 litre po ha el Ronilanom 1 litra po ha.

Rđa cincokrta (puccinija helianthi)

Javlja se u vidu sitni okruglasti kvržica u početku narandžaste a zatim crne boje, najčešće na licu lista. Povećanjom broja kvržica dolazi do dilomičnog el potpunog uništavanja lisne mase i do prinudnog sazrivanja cincokrta.

Volovod (orobanthe cumana)

Parazitna je cvitnica koja se razvija na korenu cincokrta di obrazuje nerazgranato stablo visine do 60 cm sa lišćom reduciranim u sitne ljuspice brez hlorofila. Na gornjoj trećini stabla obrazuju se brojni cvitovi plavičaste boje. Plod je čaura u kojoj se na jednoj biljki mož obrazovat do 50.000 sitni simenki. Simenke volovoda se mogu prinosit na velika rastojanja a u zemljištu održavaje vitalnost do desetak godina.

Ukoliko se cincokrt posije na parcelama di se nalazi sime volovoda dolazi do klijanja simena i prodiranja u korenov sistem cincokta. Paraztina biljka se rani sokovima cincokrta te umanjiva optimalan razvoj. Na jednoj biljki cincoktra mož parazitirat od pojedinačni do nikoliko desetina strukova volovoda. Jače zaražene biljke cincokrta zaostaju u rastu i daju znatno manje prinose od zdravi. Kako se u okviru porodice volovoda formiraju različite rase parazita mož se očekivat da će doć do prodora novi sojova na koje postojeći hibridi nisu otporni.

U našem regionu prisutno je nikoliko sojova volovoda, pa se za sitvu priporučivaje otporne sorte.

Naprid navedeno upoznavanje s bolestima cincokrta omogućiva poljoprivrednicima ukoliko raspolažu tehnikom s visokim klirensom da prilikom pojave prvi simptoma izvrše zaštitu i omoguće optimalan razvoj cincokrta a sotim i primerene prinose od oko 3 tone i više po ha.

ŠAHOVSKI MOZAIK

Pripremio: ***velemajstor Nikola Sedlak***

SPARTAK OSVOJIO KUP

U hotelu Čigota na Zlatiboru od 16. do 22. juna 2008. godine odigrano je finale kupa Srbije u šahu. Takmičilo se 19 ekipa i posli sedam odigrani kola pobidila je mlada ekipa subotičkog Spartaka sa osvojeni 12 bodova od četrnast mogući, drugo misto Novosadski šah klub-DDOR iz Novog Sada sa 11 bodova, koliko je imo i VŠK „Sveti Nikolaj" iz Valjeva, na trećem mistu. Ovim trijumfom postignut je najveći uspih u istoriji kluba, jel je osvojen jedan od najveći trofeja u našem ekipnom šahu. Zlatnu stranicu subotičkog šaha ispisali su velemajstori Berkeš Ferenc iz Mađarske, Sedlak Nikola, koji je bio i kapiten ekipe, Bogosavljević Boban, internacionalni majstor Nestorović Nikola i Leskur Dejan. Dobroj atmosferi i organizaciji tima, što je nephodno na ovako teškom takmičenju, doprino je i direktor kluba Sedlak Ivan. Pokazalo se ispravno opridiljenje rukovodstva kluba, na čelu sa novim pridsidnikom prof. dr Leković Božidarom, da se za sotim angažuju mladi, borbeni i talentovani igrači, čije pravo vrime tek dolazi. Očekivamo da će ovi rezultati naić na još bolje razumivanje i podršku grada, jel postaje definitivno

jasno da je Subotica po rezultatima i svom ukupnom šahovskom opridiljenju jedan od najjači centara u srpskom šahu. Ova činjenica je potvrđena i odlukom šahovskog saveza Srbije da Subotici od 1. do13 septembra 2008 godine poviri ekipno prvenstvo Srbije, koje bi se igralo u novo renoviranom hotelu „Patrija". Na kraju teksta, ko uvik dolazi izbor partije, koji ovog puta nije lak, jel je svaki član ekipe imo svoj veliki doprinos u postignutom rezultatu. U ovoj situaciji opridilio sam se za partiju, trećeg kola iz našeg meča s prvim favoritom turnira ekipom VŠK „ Sveti Nikolaj" iz Valjeva, koji smo dobili, di je jedan od junaka bio naša četvrta tabla Dejan Leskur, koji je ko crni pobidio velemajstora M. Stojanovića. Leskur zaslužuje da se posibno pomene jel je u ekipi bio „igrač zadatka" ulazio je s crnim figurama u dva derbija sa Valjevcima i Novosađanima, i osvojio poen ipo i sotim dao puni doprinos u ekipnim pobidama, s kojima smo dva kola prije kraja na opšte iznenađenje obezbedili trijumf.

Stojanovic,Mihajlo - Leskur,Dejan

Finale Kupa Srbije 2008 Zlatibor (3.1), 18.06.2008

1.Sf3 c5 2.c4 g6 3.d4 Lg7 4.e4 cxd4 5.Sxd4 Sc6 Ovo otvaranje zove se Marocijov sistem , koje je dobilo ime po starom mađarskom velemajstoru Gezi Marociju. **6.Sc2** Ideja ovog poteza je da se zadrži što više figura na tabli , jel bili ima terensku pridnost. [Uobičajeno je 6.Le3] **6...Sf6 7.Sc3 0-0 8.Le2 d6 9.0-0 Sd7 10.Sd5 Sc5 11.f3 f5!** Odličan potez. Crni igra najaktivnije moguće i nameće poziciju svom protivniku koja njemu ne odgovara. Stojanović Mihajlo važi za odličnog pozicionog igrača, al se u dinamičkim pozicijama teže snalazi. **12.exf5 Lxf5 13.Sce3 Ld7 14.Te1 Le5 15.Tb1 Sd4 16.Ld2 e6 17.Sc3 a5** Sve figure crnog zauzele su najbolja polja i moze se reći da je crni postigo perspektivniju poziciju. Zadnjim potezom učvrstio se skakač na c5. **18.Sb5** Slab potez. Bili će ostat sa duplim pešacima po b liniji i daje crnom laku igru. [Normalnoj poziciji vodilo je 18.Sg4 Lg7 19.Lh6] **18...Lxb5 19.cxb5 Sf5 20.Sxf5 gxf5 21.g3** pritilo je Dh4 **21...f4 22.Kg2 Kh8 23.Tg1 Tg8 24.g4 Df6** Crni dominira crnim poljima, ima bolje postavljene figure, bolju pešacku strukturu i sigurnijeg kralja, što mu garantuje pobidu nuz priciznu igru. **25.Le1 Ld4 26.Lh4 Dg7 27.Te1 d5 28.Ld3 e5 29.Lc2 Tae8** pritnja je e4 **30.Tf1 b6 31.Lb3 Sxb3 32.Dxb3** Diagram

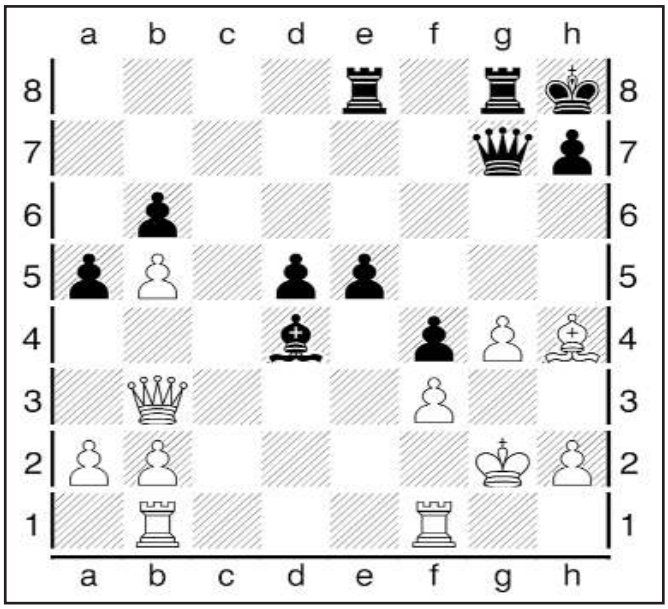

Diagram # **32...e4!** Još jedared crni igra veoma pricizno. Nakon ovog poteza slidi niz forsirani posli čega će nastat dobijena topovska završnica za crnog. **33.Dxd5 exf3+ 34.Dxf3 Dxg4+35.Dxg4 Txg4+ 36.Kh3 h5 37.Tf3 Te2 38.Tbf1 Lg1** priti mat na h2 **39.Lf2 Lxf2 40.T3xf2 Txf2 41.Txf2 Kg7** Uprkos istom broju pešaka, crni je dobijen, jel se pridnost bilog na daminom krilu ne osića zbog dupli pešaka, dok crni ima slobodnjaka. Još jedna bitna stvar je položaj bilog kralja na h3 koji se nalazi van igre. **42.Tc2 Kf6 43.Tc6+ Ke5 44.Txb6 f3 45.Tb8 Tf4 46.Te8+ Kd4 47.Td8+ Ke3 48.Te8+ Kd2 49.Td8+ Ke2 50.Te8+ Kf1 51.Kg3 f2 52.Kxf4 Kg1** i bili je nemoćan prid promocijom crnog pešaka **0-1**

Dragan Tovarišić: HOROSKOP za AVGUST

OVAN: Nalazićete se u fazi kreativnog uspona i biće vam važno poboljšat svoj poslovni el društveni status, a da bi to i ostvarili moraćete osmislit dobar plan i mudro sačekat na završnu fazu u poslovnim pregovorima. Emotivna inspiracija će u vama pobuđivat neobične ideje, a kako ćete zračit pozitivnom energijom znaćete osvojit pažnju osobe do koje vam je stalo.

BIK: Bićete suviše ponosni da progovorite o određenim problemima šta će vas sputavat i na takav način ćete nepotribno otežavat svoj poslovni i društveni položaj. Držte se dogovora šta ste uspostavili i problem ćete lako rišit. U ljubavnoj perspektivi, nemate potribe zavaravat se velikim iluzijama i nečijim obećanjima, nego se držite stabilnosti koju imate.

BLIZANCI: Nalazićete se u sjajnoj formi i imat zanimljive ideje i po oprobanom receptu primenjivat uspišna pravila u poslovno-finansijskoj saradnji. U odnosu sa voljenom osobom, ponikad će vam nedostajat početni zanos el dovoljno hrabrosti da izrazite svoje emotivne namire, a kolebljivost mož vas navest na pogrišan emotivni izbor.

RAK: Dilovaćete energično prid svojom okolinom i pokušavat uskladit različite poslovne interese u situaciji kad vam je stalo da sačuvate dobar poslovni rejting, al nećete pristajat na ničije dodatno uslovljavanje. U odnosu sa voljenom osobom postojaće različite potribe i interesovanja, al će vam bit najvažnije premostit ljubavni nesklad i ostvarit novu harmoniju.

LAV: Nalazićete se u stvaralačkoj fazi i zagovarat ubrzani poslovni ritam u svom okruženju, a zarad veliki ambicija povrimeno ćete prekoračivat osnovna pravila el energično sprovodit svoju volju, bez prethodne konsultacije sa saradnicima. U ljubavnom životu, uporno ćete se pokušavat nametat ko autoritativna ličnost prid svojim partnerom.

DIVICA: Bićete angažovani na različitim stranama i budnim okom pratit nove događaje na poslovnoj scini. Potribno je da postavite listu prioriteta u dogovoru sa saradnicima, kako biste racionalnije koristili svoje znanje i energiju. Na ljubavnom planu, ukoliko vam je stalo do emotivnog zbližavanja el pomirenja sa voljenom osobom, upotribite svoje skrivene adute.

VAGA: Dilovaćete promišljeno u različitim poslovnim situacijama, a informacije sa kojima budete raspolagali neće pridstavljat pouzdane kriterijume, al bez veliki izazova nema ni poslovne afirmacije. U ljubavi ćete priželjkivat veću emotivnu slobodu el priliku da ostvarite svoje ljubavne namire, al događaji vam neće ić naruku.

ŠKORPIJA: Osićaćete dodatni priliv kreativne energije i nećete se moć pomirit s prosičnim rezultatima. Dobićete podršku okoline i imponovaće vam saznanje da saradnici imaju dovoljno povirenja u vaše znanje i profesionalne sposobnosti. Učinite sve šta je potribno da ulipčate svoj intimni život i odnos sa voljenom osobom.

STRILAC: Dilovaćete vrlo energično i aktivno učestvovat u različitim događajima na poslu. Znaćete ostvarit korisne ciljove i imat veliki uticaj na svoje saradnike. Na ljubavnom planu nalazićete se u fazi emotivnog uzleta el nove ljubavne inspiracije, a ukoliko ste slobodni očekiva vas „susrit iznenađenja", što će probudit iskru u vašim očima.

U K R Š T E N E R I Č I

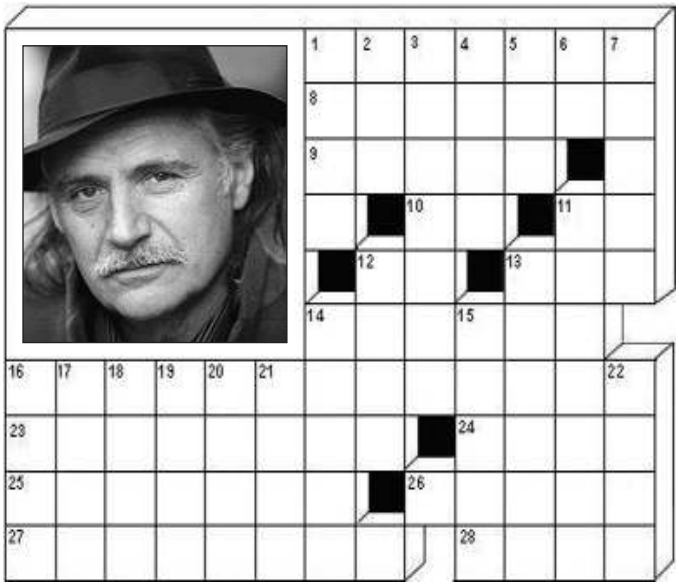
VODORAVNO: 1. Upravljat; 8. Objekti za stanovanje; 9. Crkveni zakon; 10. Tehničke novine (skr.); 11. Lična zaminica; 12. Nota solmizacije; 13. Pridlog: nuz, kod; 14. Vrsta mašina; **16. Naš glumac na sliki**; 23. Dilovi ciline; 24. Mužar, stupa; 25. Obrasto niskim rastinjom; 26. Dilo ocinjivanja; 27. Učestali glagol; 28. Ime glumca Houka;

USPRAVNO: 1. Rskanje; 2. Vrsta japanske pisme; 3. Vrsta melodije (mn.); 4. Rika u Mongoliji; 5. Nekadašnja pivačica, Sara; 6. Onomatopeja lajanja; 7. Uzani; 11. Ime novinarke Falači; 12. Grupa ljudi udružena radi promovisanja zajedničke ideje; 13. Obavit, obmotat; 14. Neživi; 15. Misto u Vojvodini; 16. Vrsta kartaške igre; 17. Pribor za rad; 18. Ćebe (mn.); 19. Upravnik u emiratu; 20. Dovitljivac, šejtan odmila (ar.); 21. Gradić u Švedskoj; 22. Političar, Kofi.

Dragan Tovarišić

RIŠENJE IZ PROŠLOG BROJA:

VODORAVNO: mladost, ropotar, ekonomi, nadimak, alira, i, Anić, NENAD ZIMONJIĆ, oporavljena, im, verandica, ona, ajani, čamovat.

JARAC: Imaćete utisak da se nalazite ispred drugi i samouvireno odbacivat različite primedbe koje ne budu po vašoj volji. Biće vam potribne pouzdane informacije i nečije posridovanje, ko dodatna garancija da biste ostvarili svoje poslovne vizije. Emotivni zanos pokadgod ko sad tribate „kontrolisat", a moraćete obratit pažnju i na podikoje komentare.

VODOLIJA: Očekiva vas aktivnost na različitim stranama i znaćete prinet stvaralački impuls i na svoju okolinu, a namisto da se nadmudrivate sa neistomišljenicima prilagodite svoj stil izražavanja u skladu s utvrđenim pravilima i visokim profesionalnim kriterijumima. Kako će vam tribat prisustvo i emotivna naklonost voljene osobe, onda se i potrudite da nji dobijete.

RIBE: Nakon odmora prvo pažljivo analizirajte kompletnu situaciju na poslovnoj scini sa različiti aspekata i procinite svoje mogućnosti, a obratite i pažnju na korisne informacije, jel vam mogu bit od pomoći. Da bi vaš ljubavni život bijo lipči, odgovorite na nove emotivne signale voljene osobe.

Dragan Tovarišić

PTB

Upišite naše adrese i telefone

posaljitevest@rtv.co.yu

064 819 5252
021 526 757

Radio televizija Vojvodine
"Pošaljite vest"
Sutjeska 1
21 000 Novi Sad

Pošaljite Vest
Još bliži vama!

Pošaljite vest!
Postanite deo našeg tima
i učestvujte u nagradnoj igri!

Bunjevački kulturni centar „Bajmok"

Poziva sve zainteresovane domaćice – reduše, al i domaćine koji se žele pokasti u svojem umeću kuvanja bunjevački ila da se prijave na vrime za

III Festival bunjevački ila

koji će se održat u Bajmoku, 30. avgusta 2008. godine.

Prijavit se možte na telefon BKC „Bajmok" Moše Pijade 19 024/762-288, el na mobilni telefon 063/81-43-430.

Panorama oglasi
NISMO JEDINI
NISMO NAJTIRAŽNIJI
AL' SE ČITA!

CityVizija
telefon 024/670-730

RADIO 103 PAJIO
I program: 103,4 MHz
II program: 104,2 MHz

